

גליון
באר
הברכה

נערך ונלקט מתוך תוכן דברי שיחותיו של
מורינו הגה"צ רבי אברהם אלימלך בידרמן שליט"א

ויגש

מכון
באר
האמונה

גליון באר הפרשה

להערות והארות,
וכן לכל עניין אחר
ניתן לפנות:
לטלפון 718.484.8136

או לאימיל:
Mail@BeerHaparsha.com

מדי שבוע בשבוע בדוא"ל בחינם

הירשמו היום!

לשון הקודש

באר הפרשה
mail@beerhaparsha.com

אידיש

דער פרשה קוואל
mail@derparshakval.com

אנגלית

Torah Wellsprings
mail@torahwellsprings.com

ספרדית

Manantiales de la Torá
info@manantialesdelatorah.com

צרפתית

Au Puits de La Paracha
info@aupuitsdelaparacha.com

איטלקית

Le Sorgenti della Torah
info@lesorgentidellatorah.com

רוסית

Колодец Торы
info@kolodetztory.com

מכון **ארה"ב:**
Mechon Beer Emunah
1660 45th St, Brooklyn NY 11204
718.484.8136

בארה"ק:
מכון באר האמונה
רח' דובב מישרים 4/2
עיה"ק ירושלים תובב"א
025 688 040

יו"ל ע"י מכון באר אמונה
כל הזכויות שמורות להמכון © 2023

העתקה או הדפסה של הגליון בכל פרמוט שהוא כדי להרויח או לפרסם עסק וכדו' ללא אישור בכתב ממכון באר האמונה הינו נגד החלכה והחוק הבינלאומי

תוכן הענינים

פרשת ויגש

- ותחי רוח - טללי חיזוק ותחיה בשעת הסתר וקושי רח"ל.....**ב**
- ולהחיות לכם לפליטה גדולה - כל ה'צרות' אינם אלא לטובה.....**ז**
- עוד יוסף חי - שמירת גדרי קדושה ויראת שמים.....**י**
- אעלך גם עלה - התעלות הבאה על ידי העמידה בנסיונות.....**יב**
- לא כהתה עין האחוזה - מעלת החסד והרחמים ובעונש המחלוקת.....**יג**

פרשת ויגש

בארץ כנען ברומו של עולם, ואף בעת הרעב לא היה מחסור בביתנו (רק מחמת 'למה תתראו' שלח לשבור בר במצרים) ואילו עתה עליו להיות סמוך על שולחן בנו שיפרנס ויוזן ויכלכל אותנו, ומה עוד שירד לארץ מצרים, והיה יכול להתרעם על מידותיו של הקב"ה למה הביאו לידי כך^א, אך יעקב קיבל את הדין באמונה, על בן זכה ונוספו לו עוד י"ז שנות חיים. ובוהו מבאר את הכתוב בריש פרשת ויחי (להלן זו נח) 'ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה', ר"ל מחמת שהיה יעקב בארץ מצרים על בן חי עוד שבע עשרה שנה.

מבאן ישיב האדם אל ליבו בתרתי, א. מעלת הייסורים^ב, כי יתכן שרק בזכותם ובגינם הוא חי בעולם

ותחי רוח - טללי חיזוק ותחיה בשעת הסתר וקושי רח"ל **בפרשתן** (מו ל), 'ויאמר ישראל אל יוסף אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך', ולכאורה תמוה העניין שדייקא עתה, בעת השמחה הגדולה כאשר רואה יעקב את בנו אהובו וחביבו לאחר כ"ב שנה, מצא אל נכון להזכיר את יום המיתה, וכי רצה להשבית את השמחה או למעטה.

ומבאר הנה"ק רבי שלמה קלוגער זי"ע (חכמת התורה ויחי תקפ"ג) באופן נורא, שהנה קצבת שני חיי יעקב היתה רק ק"ל שנה, ועל בן אמר 'אמותה הפעם' כי אכן באותה שעה תמו מניין שנות חייו, אלא שבהגיעו למצרים היה לו 'פחיתות כבוד', כי עד אז היה חי

א. וכמו שכתב השל"ה הק' (שער האותיות, דרך ארץ אות מב) 'שמעתי אומרים בדרך הלצה, כשבא יעקב למצרים הוא וביתו לסמוך על שולחן בנו הצדיק שהיה מכלכל את כולם אמר אמותה הפעם אחרי ראותי את פניך, כלומר הוא קשה בעיני כמוות, שהוכרתי לבוא לקראתך'...

ב. כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שם עולם פ"ג בהגה"ה) בשם הגר"א זי"ע 'שאלמלא היסורין לא מצאנו ידינו ורגלינו בזה העולם, ומאריך לבאר כיצד בבוא האדם לב"ד של מעלה אחר אריכות ימיו ושנותיו אזי כף החובה נוטה ומכרעת (עיי"ש), 'ובתוך כך יוצאת בת קול שמכריזה ואומרת איה היסורים שהיו לו בעודו בזה העולם, מיד נקבצים כל היסורים שהיו לו בכל ימי חייו, והם רצים כולם לצד ימין והכף זכות מכריעה הרבה והרבה, כי ע"י היסורים נתכפרו לו הרבה מעונותיו והוא נשאר בחזקת צדיק, והוא שמח ומודה לה' על כל מה שעבר עליו'. וכך אמרו חז"ל (ספרי האזינו) 'אמר להם הקב"ה, כל זמן שאני מביא עליכם ייסורים בעולם הזה תזכרו כמה טובות ונחמות עתיד אני ליתן לכם לעולם הבא'.

ו'מעשה רב' היה אצל ה'חפץ חיים' עצמו, בעת שנסתלק לעולמו איש פשוט בעיר ראדין שלא היה ידוע כצדיק ותלמיד חכם, ולא הודיעו על כך ל'חפץ חיים', ולאחר ששמע דבר פטירתו התרעם הח"ח על שהעלימו זאת ממנו באמרו שהפסידו ממנו את הזכות להשתתף בהלווייתו של אותו יהודי, תמהו המקורבים והמשמשים ושאלוהו מה ה'הפסד' הגדול, וכי היה צדיק נסתר... אמר להם החפץ חיים, הנה כתיב (משלי יז א) 'בוהן לבות ה', והרי שרק הקב"ה הבוחן לבבות וכליות הוא יודע מי הוא 'צדיק', אבל אנו אין בידינו לדעת מי הוא 'צדיק'..., אמנם אמרו חז"ל (ברכות ה.) 'יסורין ממרקין כל עונותיו של אדם', ומאחר שנפטר זה היה 'בעל ייסורים' אם כן ודאי הוא צדיק ונקי, והיה נחשב עבורי זכות לחלוק כבוד אחרון לצדיק...

פעם היה הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע בהלוויית המת, ושמע שהמספידים מונים את שבחיו, שהיה בעל תורה ובעל מידות וכו', נענה הרה"ק ואמר, הפסיקו נא מלדבר כל אלו ה'שבחים', ואך דבר אחד אָמרו נא, שהיה 'בעל ייסורים גדול', וגדולתה וסגולתה היא לאין ערוך.

הגה"צ רבי יצחק שלמה אונגאר זצ"ל, גאב"ד חוג חתם סופר בעי"ת בני ברק יצ"ו היה מרבה לספר על שני ידידים מנוער ועד זקנה ושיבה, שנדברו ביניהם שהראשון אשר יעלה לאחר אריכות ימים ושנים לעולם העליון – יתגלה לחברו לספר לו מהקורות עמו בבית דין של מעלה, ולחיזוק הדבר אף עשו 'תקיעת כף', עברו ימים ושנים

באר הפרשה - פרשת ויגש

ג

הזהי, ואין בידו לשער לכמה טובות זוכה מחמת הצרות ומוסף עוד הגר"ש קלוגער לבאר ביסוד הדברים מה שעברו עליו. ב. גודל התעלות האדם ומתן שכרו שאמרו חז"ל (חגיגה ה.) שמוסיפים שנות חיים הטוב אם אינו מבעט בייסורים אלא מקבלם באהבה. ל'צורבא מרבנן דמעביר במיליה' - דלאו דוקא אם

והאחד נפטר לבית עולמו, ולאחר תקופה התגלה לחברו ואמר לו, אין לי רשות לספר מהנעשה בעליונים, אלא דבר אחד אגלה לך, האם הינך זוכר עדיין שהלכנו ברחוב העיר כשהננו נושאים בידינו את הקמח שטחנו לצורך אפיית מצות שמורה, והנה נתקדרו השמים בעבים, וליבנו רעד ו'פרפר' שמא יפתחו ארובות השמים וגשם יזלף על שקי הקמח ויביאם לידי חימוץ וכל עבודתנו תרד לטמיון, אכן כעבור דקה וחצי נתפזרו העננים והשמש חזרה להאיר על הארץ ותשוב השלווה ללבבנו... עתה דע לך כי גם את ה'דקה וחצי' האלו בהם היינו שרויים בפחד ובצער - העלו על כף המאזניים, כי כל רגע ורגע של יסורים חשוב הרבה בשמים ממעל...

ג. וכבר כתב רבינו יהודה החסיד זי"ע ב'ספר חסידים' (אות תקא עיי"ש), יש בן או בת שפודים את אביהם, שלפעמים מתים הבנים כשהם קטנים והכל עצבין ואינם יודעים שבאמת היה נגזר על האב או על האם למות, ועצבון זה מצילים ממיתתם.

מסופר על אחד מחסידי הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע שהיה 'בעל חוב' גדול מאד והנושים לא נתנו לו מנוח, מאידך היה לו נכס אחד שהיה שווה הון רב, וחכך בדעתו למכור אותו ובמעות שיקבל יפרע את כל חובותיו, ואף ישארו בידו כמה פרוטות בכיסו למחייתו. הלך היהודי לשאול בעצת רבו כדת מה לעשות, ענהו הרבי, איעצך שלא למכור את הנכס, כעבור תקופת מה נתרבו חובותיו עוד ועוד, חזר היהודי אל רבו, אך הרבי בשלו, 'איעצך שלא למכור את הנכס'. אמנם משרדף יום אחר יום והנוגשים אצו לאמר שלמו חובותיכם, ויראו בניו כי באו מים עד נפש - מכרו את הנכס ופרעו במעות שנתקבל את כל החובות, ותהי הרווחה בבית האב. כעבור שבועיים נסתלק האב לעולם שכולו טוב. הבנים נכנסו לקודש פנימה אל ה'שפת אמת' וסיפרו לו על כך, מיד שאלם הרבי אודות הנכס, ומשנענה שמכרוהו, אמר להם, הנה איתא בגמרא (פסחים ק"ג:) 'שלשה חייהם אינם חיים', ישנם כאלו שכל 'חייהם' - היינו כל זכות קיומם וחיותם בעולם הזה אינו אלא מחמת ש'אינם חיים', שייסורים רבים עליהם עד שאין להם כל טעם בחיים. אביכם היה בכלל אלו, וקצבת חייו כבר נשלמה זה זמן רב, אלא שהחובות והייסורים החזיקוהו בין החיים, ועתה כשמכרתם את הנכס ונפטרתם מן החובות שוב לא היה לו במה להחזיק את חייו.

כיוצא בדבר היה הגרא"מ שך זצ"ל מספר בשם הגאון רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל, שלאחד ממקורבי הגה"ק רבי ישראל סאלאנטער זצוק"ל (שהיה נוהג לפזז ולזמר לפני הגרי"ס בכל מוצאי יום הכיפורים את התיבות 'קדש את שמך על מקדישי שמך', בניגון אשר זימר גר הצדק הנודע הגרף פאטאצקי זי"ע הי"ד בשעה שהלך לכבשן) הייתה בת יחידה חולנית מאד, והיה האב מטפל בה יומם ולילה במסירות אין קץ, ויהי היום הגיע זמנה ונפטרה מן העולם, לאחר כ'חודש ימים' נפטר האב, נענה הגרי"ס ואמר, הנה עד עתה היה נראה כי כל קיומה וחיותה של הבת היה רק בזכות האב, שהיה מטפל בה ומחזיק אותה, אך כעת רואים אנו שאיפכא מסתברא, אותו יהודי נשאר לחיות בזה העולם, רק בזכות שהיה מטפל בבתו, והיא אשר החזיקה אותו בחיים, ומכאן, שקצרה השגת בני אנוש להבין את הנעשה בעולם הזה.

וכך מסופר על יהודי שקבל בפני הגה"ק הסטייפלער זצוק"ל על צרות וחובות דעדרו עליה, וכל כך רבתה סאת צרותיו עד שאבד לו הטעם בחייו, ענהו הגה"ק, ר' איד, מדוע הנך כה בטוח שנכוננו לך עוד כל כך הרבה 'שנות חיים' - עד שיש לך 'טענה' שאינם עוברים עליך בנעימים, אולי כבר כלו ימי שני חייו, וכל זכות קיומך בעולם אינו אלא בזכות הייסורים והטרדות הבאים עליך, ובזה נשתנה כל מהלך מחשבתו, והחל להבין שבכל הנעשה בעולם יש טעם וסיבה מלמעלה לטובתו הגמורה.

פעם נכנס איש יהודי אל הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע ושפך לפניו שיחו וצערו כי יש לו ל"ע כמה ילדים חולים, וצערו קשה מנשוא, חיזקוהו הגה"ק ואמר לו, הנה פעמים שמידת הדין מתוחה על האדם להביא עליו רעה רח"ל, ואין מנוס ממנה, אך מידת ה'רחמים' עולה כנגדה וממתקת את הגזירה, אשר תחת שתבוא עליו צרה אחת גדולה וקשה - 'יחלקו' את הרעה בין כמה מילדיו, ואכן מן השמים מרחמים עליו ומתחלקת הצרה והגזירה לכמה ילדים. עד"ז ייאמר כאשר מרגיש האדם שאפפוהו צרות רבות ורעות, הן במצב הפרנסה בחשבון הבנק... והן בבית פנימה כאשר שלום ביתו מעורער, ולכל פינה שפונה אינו רואה אלא צרה ו'סבוני' גם סבבוני, עצתו אמונה, מתוך התחזקות ברחמי ה', אשר יתכן כי כל הצרות הללו אינם אלא במקום צרה אחת גדולה אשר מי יכלינה.

באר הפרשה - פרשת ויגש

מעביר במיליה נגד חברו במה שבין אדם לחברו, שהוא הדין נמי אם מעביר במיליה נגד הקב"ה מה שהיה

ד. ב'מגיד מישרים' (ריש פרשת וישב) מובא, ש'המגיד' נתגלה למרנא ה'בית יוסף' זי"ע, ובישרו כי 'איתתא תליתאי' כלומר שנישאת לו בזיווג שלישי, תלד בן זכר, ומבואר שם דבר המעשה, שהבית יוסף גלה למקום תורה, ועלה לה בקושי, וכשחזר לביתו חלה והוצרכה לטפל בו, והיתה מלאה צער ועגמ"נ. אמנם, בזכות זה זכתה להוליד, כי מצד עצמותה אינה בר הולדה (אחרי שהיתה בגלגול הקודם 'זכר' - תלמיד חכם) ועתה נושעה, וז"ל, וזכתה לכך ע"י מעשיה הטובים, ועל ידי הצער שנצטערה על ידי שגלית מאצלה וגם ע"י הצער שנצטערה בשירות חוליך, כי כל כך זוכה האדם כשיטורים באים עליו כשסובלם בסבר פנים יפות כמו שזוכה בעשיית מצוה, והטעם לפי שעל ידי היסורים בגוף מתחלש כח הטומאה ומזדככת הנפש מטומאת זוהמת הנחש ונשארה טהורה ונקייה וכו', וע"י כן תלד לך בנים זכרים כאשר הבטחתיך, ואמרתי לך ואתה שלום.

ה. והדרך הנכונה לזכות על ידה לקבל את היסורים באהבה ובשמחה, הוא על ידי חיזוק האמונה הטהורה שכל העובר עליו הוא בהשגחה עליונה, וכמו שכתב הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע (שמיה"ל שער התבונה פ"ח) לבאר היאך ניתן להגיע למדרגת 'שמחים ביסורים' שעליהם הכתוב אומר 'ואוהביו כצאת השמש בגבורתו' (שבת פח:), וז"ל, כי מדה זו באה לאדם מצד קדושת הנפש ומאמונתה הטהורה בה' שהוא משגיח על כל דרכיו, כמו שכתוב (איוב לד כא) 'כי עיניו על דרכי איש', ועושה הכל לטובתו. עכ"ל.

בדרך רמז אמרו בהא דכתיב בפרשתן בירידתם למצרים (מו כז) 'כל הנפש לבית יעקב הבאה מצרימה שבעים', ובצאתם מצרים הוא אומר (שמות יב לז) 'ויסעו בני ישראל מרעמסס סוכותה כשש מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף', ואיתא ב'ילקוט שמעוני' (ויגש רמז קנב) שבירידתם למצרים חסר להם אחד להשלים למנין שבעים, והקב"ה השלים כדכתיב (מו ד) 'אנוכי ארד עמך מצרימה', ובעלייתם חסר אחד למנין שש מאות אלף והקב"ה השלימו כדכתיב (שם) 'ואנוכי אעלך גם עלה'. מכאן למדנו עצה ואורחות חיים, כי גם בכל מקרי ומאורעות האדם - פעמים שה'חשבון' לא מתאים לו כל כך (ס'שטימט עפעס נישט דער חשבון) עצתו שיכניס לחשבון את הקב"ה והכל יתיישב וינוח בשלום... כיוצא בדבר רמז לה הגה"ק המהרי"ץ דושינסקיא זי"ע משם הצדיק רבי משה'לע בעל תשובה זצ"ל (דבר התאחדות תשרי תשכ"ה) בפסוק בפרשתן (מד כח) 'ויצא האחד מאתי ואומר אך טרוף טורף', כי הזוכר תמיד את ה' אינו מתייאש לעולם, בידעו כי אף אם יארע לו רעה או איזה צרה אין זה מחמת שאירע 'מקרה' מעצמו ח"ו והורע מזלו וכיו"ב ממחשבותיהם של המתייאשים, אלא הכל נעשה בציווי הא-ל ב"ה, והכל לטובה ולברכה שתתגלה לפניו בבוא העת. אך כאשר 'ויצא האחד מאתי' - שהוציא מלבו ומוחו את הבורא האחד יחיד ומיוחד, 'ואומר אך טורף טורף' - לכן נתייאש לומר הנה נטרפה ואבדה תקוות נפשי, וכבר אין לי כל מנוס הן ברוחניות הן בגשמיות.

עוד ישיב האדם אל ליבו דברי ה'כלי יקר' על האמור בפרשתן (מו ד) 'אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה', ומבאר על דרך משל, למי שמוליך את חברו למים עמוקים והלה מתיירא לירד אל המים פן יטבע, על כן אינו יורד לתוך המים עד אחר שזה המוליך יורד תחילה, כמו"כ בעת העלייה מן המים אינו נותן למי שמוליכו לעלות תחילה ברוב חששו שמא ישאר לבדו במים, על כן עולה הוא תחילה והמוליך יעלה לאחריו. על זה הדרך יש לומר, שהנה יעקב התיירא מרדת מצרימה 'מקום חושך ענן וערפל', עד שאמר לו הקב"ה, אנכי ארד כביכול לפניך למצרים, ואף 'בצאת ישראל ממצרים' אזי כביכול יצאו בני ישראל תחילה ורק אח"כ עלתה משם השכינה, ולכן כתב בקרא - ב'ירידה' את מעשה ירידת ה' קודם ליעקב - אנכי ארד עמך, ואילו בעליה הזכיר קודם עליית יעקב - אנכי אעלך ואחר כך גם עלה, אתה תעלה תחילה ורק לבסוף אני אעלה, וכל זה בכדי שלא ישאר יעקב רגע אחד לבדו במצרים. ובזה יש לבאר לשון הכתוב (תהילים קלט ח) 'ואציעה שאול הנך', אף כאשר אירע לי נפילה עד לשאול תחתית ח"ו, הרי כבר 'הנך' - הקדים הקב"ה לרדת שמה בטרם ירדת האדם.

ולא רק ליעקב אבינו הדברים אמורים, אלא לכל חד וחד בדיליה, יכיר וידע שלא זו בלבד שהקב"ה עמו בתוך הצרה, אלא הוא מקדים לבוא לגודל אהבתו בכדי שלא יפחד איש מבני ישראל אפילו רגע אחד, ומעתה ידע האדם שלא לאבד עשתונותיו ביום צרה וחשיכה, כי דייקא שם ישגבך אלוקי יעקב, וכך מצינו בפרשתן דכתיב (מו ב) 'ויאמר אלוקים לישראל במראות הלילה וכו' אל תירא מרדה מצרימה', וכן בפרשת ויצא נגלה הקב"ה ליעקב אבינו במראות הלילה מה שלא מצאנו כן אצל אברהם ויצחק, ומבאר ה'משך חכמה' (בד"ה אנכי) כי בב' זמנים אלו היו פניו מועדות לרדת' לגלות לחוץ לארץ, מקום אימה וחשיכה גדולה, לכן נגלה אליו הקב"ה במראות הלילה דיקא, להראותו שאף

מדרת לכור הברזל, וציין הכתוב מי ומי ההולכים לפרוע שטר חוב הגלות מרצונם, ואלו הם, בניו ובני בניו אתו, פירוש, אלו (הזכרים) לא הוצרך להביאם, אלא הם בעצמם באו אתו בדומה לו - כמו שיעקב עצמו ירד מצרימה מיד כשנצטווה על כך, ללא כל שאלות וספיקות, כך גם הם, ואילו את הבנות הביא אתו מצרימה (מאחר שלא קיבלו באהבה את הנזירה לירד למצרים).

ומבאר ה'אור החיים', שמטעם זה המתין הקב"ה מלהתחיל את 'שעבוד מצרים' רק לאחר

להתרעם כנגדו ית' ואינו מתרעם נמי נקרא מעביר במיליה ומוסיפין לו שנים'.

ביוצא בדבר למדנו עוד מהאמור בפרשתן (טו ו-י) 'ויבואו מצרימה יעקב וכל זרעו אתו, בניו ובני בניו אתו, בנותיו ובנות בניו וכל זרעו הביא אתו מצרימה', והקשה ה'אור החיים' הק' (ד"ה בניו) מדוע חילק הכתוב בין בניו ובנותיו והפסיק ביניהם תיבת 'אתו'. ומבאר, כי יש מהם שבאו מרצונם מצרימה לקבל גזירת מלך בלב שלם, ויש מהם שהיו חוככים בדעתם להתעכב

בעת חשכת לילה ובגלות שוכן הקב"ה אצל עמו ישראל, וכמו שאמרו (מגילה כט.) גלו לבבל שכינה עמהם (עי' זוה"ק רי"פ שמות), ואף בחשכת לילה השכינה שוכנת בתוך בני ישראל.

ומבאר לפי"ז את הקרא (תהלים כ ב) 'יענך ה' ביום צרה ישגבך שם אלוקי יעקב'. יענך ה' וישרה שכינתו עליך, אף ביום צרה כשתהיה בחשכת הגלות - כל חד וחד בחשכותו וגלותו, וישגבך - ירומם ויחזק את ליבך, אלוקי יעקב - מה שכבר התגלה ליעקב אבינו ע"ה שהקב"ה מצוי אף בחשכת לילה (הגה"צ רבי יחזקאל אברהמסקי זצוק"ל היה מחבב מאד את דברי המשך חכמה הללו, ובכל שנה בפרשת ויגש היה מרבה להציע דברים אלו לכל הבא בצל קורתו).

ו. נפלאות מצינו בספר ה'מנורת המאור' (נר ה' כלל ג' ח"א פ"ב), יסורין ממרקין עונותיו של אדם, ואם יקבלם בשמחה ויצדיק בהן דין בוראו, מן השמים ירחמו עליו ויוציאוהו מצרתו, ויושיעו לו ולבני דורו בזכותו, כדאמרינן (תענית ח.) אמר רבי יהושע בן לוי, כל השמח ביסורין שבאין עליו מביא ישועה לעולם.

ז. ועל כך נאמר (חבקוק ב ד) וצדיק באמונתו יחיה' - שעל ידי האמונה נוסף לו שנות חיים כפשוטו, ומכלל הן אתה שומע לאו...

בפרשתן (מז ח-ט), 'ויאמר פרעה אל יעקב כמה ימי שני חייך, ויאמר יעקב אל פרעה ימי שני מגורי שלושים ומאת שנה מעט ורעים היו ימי שני חיי ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי בימי מגוריהם', ובמדרש (אגדת בראשית פס"ב הובא ב'דעת זקנים' בפרשתן), בשעה שאמר יעקב 'מעט ורעים היו', אמר לו הקב"ה אני מלטייך מעשיו ומלבן, והחזרתי לך את דינה גם יוסף, ואתה מתרעם על חייך שהם מעט ורעים, חייך שנמנים התיבות שיש מן 'ויאמר' עד 'בימי מגוריהם' וכמנין הזה יחסרו שנותיך משנות חיי יצחק אביך, והם ל"ג תיבות, וכמנין זה נחסרו מחייו שהרי יצחק חי ק"פ שנים ויעקב לא חי כי אם קמ"ז שנים' (=147-33180), ולכאורה קשה, שהלא מנין התיבות שמתיתב ויאמר יעקב אל פרעה אינו אלא כ"ה תיבות ולא ל"ג, ואם כן מדוע נחסרו לו ל"ג שנים.

ואמר הגר"ח שמואלביץ זצ"ל (שיחות מוסר תשל"א-ג), שבעל כרחך צריך לומר כי נמנים התיבות (להחסיר כנגדם משנות חייו של יעקב) מ'ויאמר' הראשון - בשאלת פרעה ליעקב, והטעם שגם עליהם נענש יעקב ואף שפרעה אמרם ולא הוא, משום שלכאורה יש להתבונן, מה ראה פרעה לשאלו אודות מנין שנות חייו, אלא, מכיוון שראהו נכנס לפניו כולו שחוח וקודר, ופניו מביעים צער ומכאוב, לזה שאל אותו פרעה כמה ימי שני חייך שמחמתם הנך כה קודר וכפוף, על כן נענש גם על השאלה של פרעה ב'ויאמר' הראשון, כלומר כי בהילוכו קודר (במקום להודות לה' על כל ניסיו ונפלאותיו עמו, בהצילו אותו מכל הצרות שנמנו במדרש) גרם לפרעה לשאלו כן. ואף שאין לנו כל שמץ השגה ביעקב אבינו - אמנם עלינו ללמוד מזה את הנוגע לדילן.

כלל הדברים הוא כמסופר על הרה"ק רבי שמעון מיערוסלאב זי"ע שהאריך ימים ושנים יותר על הרגיל באותם השנים (נלב"ע בהיותו בן צ"א), משנשאל במה הארכת ימים. ענה, הנה אדם שקשה לו 'קושיות' על דרכי הנהגת ה', עונים לו מן השמים, א"כ, עלה הנה לבית דין של מעלה, ויתורצו כל קושיותיך אחת לאחת... אך אני שמעולם לא הוקשה לי מידי, ואת כל אשר אירע לי קיבלתי בשמחה, לכן זכיתי לאריכות ימים מופלגת (הובא באוהל שמעון עמ' י"ז). הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע היה אומר מי שמאמין אין לו קושיות, ומי שאינו מאמין לא יועילו לו תירוצים... (הובא ב'אם לבינה' פר' עקב). וכבר אמר הרה"ק מקוברין זי"ע (הובא ב'תורת אבות' שבת אות קמא) ש'א-ל אדון על כל המעשים' הוא התיורץ לכל הקושיות...

באר הפרשה - פרשת ויגש

מיתת כל בני יעקב, ואילו על מות הבנות לא המתין, כי איתא בגמרא (ברכות סב.) 'סמא דיסורי קבילי', פירוש, שקבלת הייסורים באהבה ושמחה הוא סם המרפא לייסורים¹, ומכיוון שבני יעקב קיבלו את הגזירה באהבה לכן פקע מהם 'צער השעבוד', משא"כ על מיתת יוכבד וסרח בת אשר - שגם היו מיורדי מצרים, לא המתינו, מכיוון שלא ירדו מרצונם לסבול את עול השעבוד.

מכאן ילמד כל אחד לקבל בשמחה ואהבה את כל הבא עליו, וכך ירוויח שיקויים בו 'סמא דיסורי קבילי', שיתרפא ויוושע מצרתו², ובכל אשר יפנה ישכיל ויצליח.

בדברים האלו ביאר גם הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע במה שנאמר בריש הפרשה 'ויגש אליו יהודה ויאמר בי אדוני' וגו', שכבר עמדו המפרשים לבאר

ח. מסופר על הרה"ק רבי יוסף מאיר ממאכניווקא זי"ע, שבינקותו בהיותו כבן שש נכנס פעם אל זקנו הקדוש הרה"ק רבי יצחק מסקווירא זי"ע, וזקנו שאלו על מעשיו באותו היום, ענה הנכד, היום הלכתי לבקר ב'שוק הבהמות', כי שמעתי אומרים שאליהו הנביא נמצא שם וגבר חפצי ורצוני לראותו. אמנם, חיפשתי בכל השוק ואף עליתי על עמוד גבוה, ובכל זאת לא עלתה בידי לראותו, רק 'מוסר' אחד לקחתי משם, כי ראיתי שבעלי השוורים קושרים אותם בעת העמדתם למכירה, והנה, אלו שאינם נכנעים תחת המוכר ומנסים בכל כוחם להישמט, הרי הם נחבלים בחבלות יתירות ומכות שלא לצורך, שהרי בעל הבית אינו נמלך עליהם שלא למוכרם, וכל ה'רווח' שלהם הוא חבלות בגופם עד זוב דם ותו לא מידי, לעומתם השוורים שמסרו והכניעו עצמם נשארו בשלימות ובריאות גופם, ועוברים בשלוות הנפש לבעליהם החדשים, אשרם טוב להם, ומזה למדתי, שהמתעקש בעת שצרה נוחתת לפתחו, ואינו מקבלה באהבה ובהכנעה, בזה הוא נחבל יותר ויותר, אך אם מקבל את הכל באהבה, באמונה שהכל מאתו יתברך, אזי תקדמנו ברכות טוב, ויניצל מכל המכות היתרות. כשמוע הרה"ק מסקווירא דברים אלו יוצאים מפי נכדו, אמר לו - בני, אם זאת למדת שם ברור לי שאף שאתה לא זכית לראות את אליהו הנביא, מכל מקום הוא ראה אותך.

וכבר אמר הרה"ק מקאברין זי"ע, הנה שגור בפי העולם, לומר בכל עת מצא 'אז ס'גייט נישט ווי ס'ווילט זיך, דארף מען וועלן ווי ס'גייט', (כשרואה האדם שאין מהלך חייו מתנהל כמו שעלה ברצונו, עליו לרצות ולהסכים לאשר קורה עמו במציאות), אך אני אומר, שההיפך הוא הנכון - 'אז ווילט זיך ווי ס'גייט, גייט ווי ס'ווילט זיך', (כשיכנע האדם אל בוראו ויכניע בשמחה להנהגת הבורא אתו, כבר יעשה הבורא שחיו יתנהלו כרצונו ומחשבתו אשר חשב ורצה), שעל ידי התחזקותו באמונה פשוטה ותמימה יוכל לשדד מערכות הטבע לטובה ולברכה, זוהי כוחה של אמונה בהשי"ת.

ט. מעשה נורא מסופר על הגה"צ רבי נחום יאס'ער זי"ע מזקני וחשובי חסידי שטפנשט-באייאן (נולד והתגורר שנים רבות על אדמת רומניה) בשנות מגוריו בעיה"ק ירושלים, שפעם נפלה בתו היחידה למשכב ושהתה בבית החולים 'ביקור חולים' בקרתא דשופריא, והנה הגיעה עד שערי מות, והידיעה הגיעה לאזני ר' נחום שאין לה אלא שעות ספורות לחייה עלי אדמות. וילך רבי נחום מתוך יישוב דעת לטבול במקוה, שהרי עתה יצטרך לישב 'שבעה' ולא יוכל לילך למקוה משך ז' ימים, שב לביתו וישב ללמוד הלכות אנינות וקריעה מחשש שמא כשתגיע השעה לא תהיה דעתו מיושבת עליו, ויצא לעבר בית החולים, בדרך הליוכו נזכר ששכח את הסכין בכדי לקרוע 'קריעה' וחזר לקחתו, בעת שהלכו לבית החולים, פנה רבי נחום אל מלוויו ואמר, הרי עוד מעט קט עומד אני לברך בשם ומלכות את ברכת 'דיין האמת', שאמרו חז"ל (ברכות ס:) חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה ו'לקבלינהו בשמחה', אם כן מוטל עלי להכניס בקרבי 'שמחה' - בקבלת רצון שמים באהבה וחדווה, ובתוך כך התלהב רבי נחום והחל לומר ברגש, אם בתי נוטה למות נמצא שהשי"ת מדבר ועוסק בי כעת, והיאך לא אתמלא שמחה על שהקב"ה בכבודו ובעצמו שמלא כל הארץ כבודו ומדבר ודן בי.

משקרבו לעבר בית החולים פנה רבי נחום אל מלוויו ואמר, מעתה אסור להראות שום אות שמחה, כדי שלא לגרום חלילה צער וחלישות הדעת לרבנית העומדת בבכי לצד מיטת חוליה של הבת. ותיכף כשנכנס רבי נחום אל בית החולים, שמע בשורה טובה - שהבת התעוררה, חזרה להכרתה ויצאה מכלל סכנה, אז החל רבי נחום לרקוד בשמחה רבה על חסדי ה' כי לא תמנו. לאחר מכן הסביר את אשר אירע, בעת שמביא הקב"ה צרה על האדם כגון 'צרת הבת', אין זה אלא 'נסיון' מן השמים - לראות אם יאמין האדם בה' שכך צריך להיות ולא ירע לבנו, אך אחר שהקב"ה ראה את שמחתי 'בטרם צרה תחייני' - ובטרם יארע דבר התחזקנו באמונה, נמצא שעמדתי כבר בניסיון, אפשר לה להישאר בין החיים...

לכל איש ישראל, העצה להתבטל לרצון השי"ת, ע"י שמברר האדם אצלו שגם בתוך ההסתר יש חיות מרצון השי"ת. עכ"ל.

ולהחיות לכם לפליטה גדולה - כל ה'צרות' אינם אלא לטובה בפרשתן (מו א), 'ויזבח זבחים לאלוקי אביו יצחק', וביאר הרה"ק ה'באר מים חיים' זי"ע (בר"ה

א"י ויזבח) שהנה כמה מיני יסורים יש (עיי"ש, וראה עוד בספרו ס"ש דרוש ג' ב), וכללו של דבר כי הבל לטובתו הנמורה של האדם, פעמים שהם יביאוהו לטובה אחרת, ופעמים יתגלה לו בסופו של דבר שהם עצמם חלק מהטובה. כענין זה ממש ראו אצל יוסף הצדיק שהמכירה עצמה הייתה ההבאה למצרים למען התמנותו למשנה למלך שם". ובוה מבאר ה'באר מים חיים' את הפסוק (תהלים קיח כא) 'אודך כי עניתני ותהי לי לישועה', וצריך

בדברי יהודה שאמר ליוסף 'אדוני שאל את עבדיו וכו', שלכאורה אין בהם שום טענה מחודשת יותר ממה שכבר נאמר לעיל בפר' מקץ, ומדוע חשב יהודה שיצליח בדברים אלו לעורר רחמי יוסף עליהם, ועוד תמהו, מה באמת גרם לשנות לבו של יוסף עד שלא היה יכול להתאפק, והוכרח לגלות עצמו אליהם.

ומבאר ה'שפת אמת', כי אכן יהודה לא בא לחדש כלום במענותיו אל יוסף, אלא רק סידר וחזר לעצמו כל השתלשלות המאורע, ולהחזיר אל לבו כי הבל נתגלגל ברצון ה', ולקבל הנהגתו ית' בשמחה, שאם כך הוא רצונו שמע מינה שכך הוא הטוב והישר ביותר שצריך להיות, ואכן מיד שקיבל על עצמו את הנהגת הבורא ית' נסתלקו כל הדינים ונצמחה הישועה. וכתב בזה"ל, וזה עצה בכל שעת צר והסתרת פנים

י. סיפר כ"ק אדמו"ר מבאבוב, כי בשעת מלחמת העולם השני' היה פעם הזדמנות לקבל פעסער (פאספורט דרכון) ממדינת 'קאסטא ריקא', ועי"ז היה בידו להינצל מציפורני הרשעים ימ"ש, והלך לקבל התעודות עבור כל בני משפחתו אחד שהוזיל עבורם הון רב, אולם בבואו לשם נתוודע לו שבאותו היום נתבטל כל ענין קבלת התעודות מחמת איזה סיבה, ולא רצו ליתן לו התעודות בשום אופן, ויצא בפחי נפש בלב נשבר לרסיסים, כי מלבד שהלך לאיבוד הון רב אשר שילמו עבור זה, היה זה לפי דעתם אופן היחידי שיוכלו להימלט על נפשם, ולא היה יכול למצוא מרגוע לנפשו, ולא רצה לשוב אל משפחתו בידיים ריקניות, לכן נכנס לבית המדרש והתחיל לעיין בספרים כדי לחזק את לבבו, ניגש אל ארון הספרים להוציא וד' אנה לידו ספה"ק תפארת עוזיאל (להרה"ק ר' עוזיאל מייזליש) פתח את הספר ונזדמן לפניו פירושו בפרק כ"ב שבתהלים, רחוק מישועתי דברי שאגתי אלקי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומי' לי, ומבאר עפ"י מה שכתב השל"ה הק' (עשרה מאמרות מאמר ה' אות ז) עה"פ (תהלים סט יד) 'ואני תפלתי לך ד' עת רצון ענני באמת ישעך', דפעמים האדם מתפלל על איזה דבר אשר נדמה לו שהוא לטובתו, אמנם באמת אחריתו מרה כלענה רח"ל, לכן צריכים להתפלל אל המגיד מראשית אחרית ויודע העתידות, שאם אותו הדבר אשר הוא מבקש לא יהי' לטובתו, אז לא ישמע ד' תפלתו ולא ימלא בקשתו, וזהו 'עננו באמת ישעך' - ר"ל תתן לי רק אותו דבר אשר הוא באמת ישועתי, אבל אם גלוי וידוע לפניך שתפלתי ובקשתי אינה לטובתי גם כי אזעק ואשווע שתם תפלתי ואל תושיעני, ע"כ. וזהו כוונת הכתוב 'רחוק מישועתי דברי שאגתי', פירוש, אם דברי שאגתי הם על דבר שהוא רחוק מישועתי, אז אבקשך 'אלקי אקרא יומם ולא תענה', שלא תענה אותי על תפלתי, כי באמת הוא ההיפך מן הישועה.

בראותו דברים הללו רוח נכון נתחדש בקרבו, כי הבין מזה דבודאי מה שעשה ה' ככה שלא עלה בידו לקבל התעודות, הוא לטובה, אף שלעיניו נראה כאילו היא לרעתם, ונתחזק לבו וחזר הביתה. כעבור איזה זמן נתוודע להם כי באותו היום הקהילו הדייטשען הארורים ימ"ש את כל היהודים אשר קבלו תעודות מקאסטא ריקא, וכולם נהרגו ונרצחו על ידם רח"ל. אז ראו עין בעין כי אף שבתחילה היה נדמה להם שהשגת התעודות הללו היא טובה עבורם, וכאשר לא עלה בידם לקבלם אירע להם צרה ויגון ח"ו, מ"מ הקב"ה לא רצה לקבל שועתם ודברי שאגתם שהי' רחוק מישועתם (אמרי קודש מכ"ק אדמו"ר מבאבוב שליט"א פ' נשא תשס"ט).

יא. וכך פירש הרה"ק הקדושת לוי' זי"ע במה שנאמר (מה כז) 'וירא את העגלות אשר שלח יוסף, כי רצה יוסף לרמז ליעקב 'שאל ידאג מהגלות כי כל זה הוא הסיבה לגאולה, כי הרעה הוא הסיבה להטובה', ועל כן שלח לו עגלות שהוא מלשון 'עייגול', וגם 'סיבה' נקראת 'עייגול' (סיבוב), ור"ל שהעגלות הם מרמזים שהקב"ה מסבב את הנעשה בעולם ומורידו למצרים למען הביא עליו את הטובה הגדולה שבגאולה.

באר הפרשה - פרשת ויגש

שמשם מקור הדין והייסורים, ומשהכיר יעקב אבינו שכל תלאותיו אינן אלא טובה גמורה שמח שמחה יתירה, ויזבח זבחים לאלוקי אביו יצחק ל'פחד יצחק אביו' שהיא מידת הדין כי הכיר בטובה הגמורה שיש בתוך החושך".

הנה כתיב (תהלים קכו א) 'שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים', וביאר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (בפרשת ד"ה שיר המעלות) וז"ל. 'היינו כחולמים' - היינו ביוסף בעל החלומות שעברו עליו כל כך הרבה צרות, במכירתו, ובבית פוטיפר, בנסיון הגדול, ולאחמ"כ

ביאור, שהיה לו לומר 'אורך כי הושעתני' כי לכאורה, מה יש להודות על ה'עניו'. אלא ביאור הדבר, שדוד המלך הכיר שהעניו עצמו אינו אלא טובה גמורה ורחמים מרובים מאת ה', על כן אמר אורך - מודה אני לפניך, על כי עניתני - על העינויים שעברו עליי, והנני מודה לך עליהם כאדם המודה ומשבח על ישועתו, מתוך ידיעתי ואמונתו שגם הם עצמם טובה גמורה רחמים מרובים וחסדים מאת ה'.

וזוהו יתפרש מה שנאמר 'ויזבח זבחים לאלוקי אביו יצחק', כי יצחק מורה על מידת ה'פחד והיראה',

נוראות כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ד ד"ה במדרש) לבאר בלשון הכתוב (מו ד) 'אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה', שהרי 'גם' הוא לשון ריבוי כנודע, ואמר ה' ליעקב 'גם עלה', כלומר שאחר הירידה יתעלה יותר ממה שהיה קודם הירידה, וכלשונו 'כי כל מצור לאיש ישראל רק לטובה להיות אח"כ יתרון', והיינו שהצרה היא הכנה והכשר לטובה הגדולה העומדת להגיע אליו.

שמע נא לדברי הרה"ק ה'שם משמואל' זי"ע (עמ' רצ"ט) בפסוק בפרשתן (מה כז) 'וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם', וביאורו, ד'עגלות' מלשון 'עיגול' כי אופני העגלה 'עגולים' הם, והנה, כל נקודה ונקודה שבעיגול אף בעת ירידתו למטה אינו נחשב 'ירידה' בתכלית, כי ירידתו זו היא עצמה תחילת עלייתו שנית, וחוזר חלילה (בסיבוב הגלגל). והוא רמז ומשל נפלא לכל אשר יארע לאדם בהאי עלמא - שכל ירידה אינה ירידה בתכלית, והחכם יראה בכל ירידה תחילת עליה, ויבטח בה' שהנה בוא תבוא עלייתו, וכן בעליה לא יתגאה לבבו כי הרי הוא קרוב ומסוכן לירידה, וזו עצה הנכונה לכל בר ישראל לשים כלל זה תמיד נגד עיניו, וזה מה שרמזו יוסף הצדיק ליעקב במה ששלח לפניו 'עגלות' להורות לו כי אף שיורד עתה לגלות המר - גלות מצרים והיא השורש לכל הגלויות הכלליות והפרטיות עד ביאת גואל צדק, אך ירידה זו אינה אלא כי אם לצורך עליה, וזהו אומרו 'את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותנו' - שירידה זו 'נשיאות' היא לו, וכראות יעקב את הרמז אשר שלח לו יוסף, הבין בעצמו שמחשבה זו גופה החזיקה את יוסף בכל שנותיו במצרים, ועל ידי זה נשאר 'חי' ולא מת תחת מלכתעות הייאוש, ומזה ותחי רוח יעקב אביהם - שמזה הירידה רק תבוא לו עליה.

יב. בפרשתן (מה א), 'ולא יכול יוסף להתאפק לכל הנצבים עליו ויקרא הוציאו כל איש מעלי ולא עמד איש אתו בהתודע יוסף אל אחיו, והנה משמע מדברים אלו, שאם היה אכן יכול יוסף להתאפק עוד - אזי לא היה מתגלה יוסף אל אחיו ואומר להם 'אני יוסף', אלא עדיין היה משתהה מלהודיע להם את ה'סוד', ומבאר הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרמ"א ד"ה ענין) טעמו של דבר, כי אם היה יוסף מתאפק עוד קצת, אזי היה הצער שעבר על שבטי קה נחשב ככל הגלות שכבר נגזר על בני ישראל, ושוב לא היה חורבן בית המקדש, אך מאחר שכבר לא היה ביכולתו להתאפק על כן עלינו לסבול את כל עול הגלויות. וזוהו מבאר מה שאמרו חז"ל (מגילה טז:) על הפסוק (מה יד) 'ויפול על צוארי בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צואריו' - שיוסף בכה על שני מקדשים שעתידין להיות בחלקו של בנימין ועתידין ליחרב, ובנימין בכה על צואריו בכה על משכן שילה שעתידי להיות בחלקו של יוסף ועתידי ליחרב, ולכאורה מה מקום לבכיה על החורבן עתה בהגיע עת חדוה כאשר נתראו כל האחים יחדיו, אלא, שהם ראו ברוח קדשם שמפני שהתגלה עתה ולא המשיך לצערם עוד על כן עתידים לילך לגלות ויחרבו בתי המקדש.

מכאן למדנו, שכשאדם שרוי בצער הרי הוא חוסך לעצמו בזה עגמת נפש מרובה לאחר זמן, כי כל צרה וצוקה היא בחשבון מדוקדק ואינה אלא לטובתו, וממילא מה יתאונן אדם, יקבל כל הבא עליו באמונה שכל מאי דעביד רחמנא לטב עביד, וטוב לו בזה ובבא.

יג. על פי זה פירשו מה שנאמר 'ויאמר אלוקים לישראל במראות הלילה', שאין זה אלא 'מראות' ותו לא - נראה כ'לילה', אך באמת אין זה לילה כלל.

בבית האסורים, כמאמר הכתוב (תהלים מב ח) 'כל משברייך וגלייך עלי עברו', ובסופו של דבר נתברר שהכל היה לטובה עבורו¹, כי ראוי היה יעקב לירד מצרימה בשלשלאות של ברזל (ובזכות ירידתו של יוסף ומינויו למשנה למלך ירד מצרימה בכבוד מלכים). כמו כן יהיה לנו 'בשוב ה' את שיבת ציון' - כשתהיה הגאולה, אז יכירו

וידעו שכל היסורים והגלות הכל היה לטובה, ואז ימלא שחוק פינו ולשונו רנה' - כמו ה'ישן' שנתעורר משנתו וקם מתוך חלום שהיה רואה בחלומו הרבה צער וכאב, הרי בשקם משנתו כל הצער לשחוק בעיניו, באותו האופן יביטו כשתהיה הגאולה העתידה על כל הצרות שעברו², עכ"ל³.

וכן ביאר הרה"ק ה'תפארת צבי' (רבי הערשלע מספינקא) זי"ע (בפרשתו) דהנה כתיב (תהלים צ טו) 'שמחנו כימות עניתנו שנות ראינו רעה', ומקשה, א. מהו 'שנות ראינו רעה' וכי רק 'ראינו' את הרעה והרי הרגשנו אותה על בשרנו כמחט בבשר החי. ב. מהו אומרו 'שמחנו כימות עניתנו' היה לו לומר 'היטיב' עמנו כימות עניתנו - כי החסרון ב'עניתנו' אינו רק מיעוט השמחה אלא בעיקר עצם הצער הייסורים והמכאוב... ומבאר בקדשו, כי אנו מאמינים בני מאמינים שכל הנהגת ה' אינה אלא טובה וברכה ואין בה 'רעה' כלל, אין בה אלא ראינו רעה - שנראה כמו שרעה מתרגשת לבוא עלינו, ולזה אמר שמחנו ולא היטיב עמנו, כי ה'טובה' כבר הייתה לנו מראשית דבר - אף בימים שנראה היה לנו כי רעה נחלתנו, גם אז כבר היה באמת 'כולו טובה' ולא חסרנו כל 'טובה'. ומה חסרנו, את ה'שמחה' בהנהגת ה' עמנו - כי היה נראה כזמני רעה... לזה מבקשים שמחנו כימות עניתנו.

יד. בענין זה ביאר ה'משך חכמה' (בד"ה אנכי) בפסוק (מו ג-ד) 'אל תירא מרדה מצרימה וגו'', אנכי ארד עמך ואנכי אעלך גם עלה ויוסף ישית ידו על עיניך'. ומבאר שהקב"ה אמר ליעקב אל תירא מרדה מצרימה - אל תחקור ותחשוש מירידתך למצרים - לחשכות הגלות, כי ויוסף ישית ידו על עיניך, היינו, עצם מצבו של יוסף יישב לך את כל תמיהותיך, הגע בעצמך - מי פילל ומי מילל שהצער הגדול שהיה ליוסף במכירתו לא היה אלא הכנה למנותו כשליט על מצרים - שיפרסם את שם השם בכל ארץ מצרים. וזה ישית ידו על עיניך - יכסה ויישב את כל תמיהותיך, להבין שהכל בחשבון משמים ממעל ועל הארץ מתחת. ופעמים וכל הירידה כולה באה לצורך עליה גדולה שא"א לה שתבוא אלא דייקא מתוך הירידה.

והנה, בזוה"ק איתא 'ויוסף ישית ידו על עיניך' - דא רזא דקריאת שמע, ע"כ. וכבר נתנו טעם לשבח על הא דאיתא בשו"ע (או"ח סא ה) שנוהגים לכסות העיניים ביד בעת אמירת פסוק ראשון של שמע, כי בא לומר, מאמין אני בבוראי ש'ה' אלוקינו ה' אחד' אף בעת שתחשך עלי, ואיני רואה מאומה, כי דייקא בעת כזאת שאין רואה את המאורות, ואין מבין את הנהגת ה' עמו - אז מצווה הוא להאמין ולהכריז שהקב"ה הוא האחד היחיד והמיוחד, עילת כל העילות וסיבת כל הסיבות - והכל לטובתנו השלימה. ולא עוד אלא הוא משים ידו על העיניים, וזועק ה' אלוקינו, כלומר בין בהנהגת מידת ה' - כלומר ברחמים, הן כשהוא 'אלוקינו' מידת הדין הכל הוא ה' אחד, אותו הבורא נותן לו שניהם כפי דרכו, ובזה י"ל, שיוסף הוא ירים וישית ידך על עיניך להראות האמונה אף כשמכוסה ואין רואים מאומה.

טו. כה כתב הגה"ק ה'חפץ חיים' (ח"ח עה"ת ריש פרשתו) על הפסוק (מה ג) 'ויאמר יוסף אל אחיו אני יוסף', דהנה מאז באו האחים למצרים לשבור אוכל, היו מסובבים 'מלאים קושיות כרימון', על מה עשה ה' להם ככה, דבכל פינה שפנו שם לא היה אור במושבותם, תחילה 'ויתנכר אליהם' - 'וידבר איתם קשות', ואף הוסיף לחשדם כמרגלים, לאחמ"כ נוסף הציווי להביא את בנימין, ולבסוף נוסף להם פרשת ה'מטמון' ופרשת הגביע, אמנם כל 'מה נשתנה' האלו נתחווירו באחת, ונמוגו כאין וכאפס ברגע שהכריז יוסף 'הוציאו כל איש מעלי, ואמר להם אני יוסף, כי בב' תיבות אלו יישב להם בפעם אחת את כל תמיהותיהם,

ואמר ה'חפץ חיים' שאף אנו מסובבים זה כאלפיים שנה בגלות המר הזה, עם 'קושיות סתירות ותמיהות' על כל הקורות אותנו בגלות המר הזה, אמנם לעתיד לבוא כשיכריז בורא עולם אני ה', יתיישבו כל ההדורים, והכל יבוא על מקומו בשלום, באשר יתגלו לעינינו טעמי וסיבת המאורעות - היאך היה כל מקרה וצרה אך ורק לטובתינו השלימה בחשבון מופלא ומופלג, ובאמונה זאת, שנדע כבר מעתה ש'אני ה'', יתיישבו לך כל הקושיות וממילא 'תו לא קשה מידי', וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דיבר.

טז. הנה רבות יישמע מפי הבריות לאמר, 'מה לי ולצרה הזאת' - להיות בצרה ולהושע ממנה לבסוף, והרי עדיף לך פי כמה וכמה שלא היינו נכנסים לעת הצרה כלל, והאמת יאמר כי הכל בחשבון ממעל. והרי לך, כי יעקב

עוד יוסף חי - שמירת גדרי קדושה ויראת שמים

עגלות ובואו הנה. ונראה עפ"י עניות דעתי, עפ"י דברי קדושת זקני בעל חתם סופר זצ"ל ב'תורת משה' (פרשת נצבים) דכתיב אתם נצבים וכו' כל איש ישראל טפכם ונשיכם וכו', כי בהקהל העם יחד לפני משה, כדי שלא יבואו לידי כשלון תערובות אנשים ונשים גם יחד, הפסיק ה'טף' בין איש ישראל לנשיהם (שהם יהיו כמין מחיצה והפסק בין האנשים והנשים), עיי"ש כי מתוק הוא.

והנה, יוסף הצדיק אם אמנם כי שלם היה בכל מדה ומעלה של צדקות חסידות ופרישות, אך העולה על כולנה הוא מדרתו מדת יוסף", ונעלה קדושתו בענין גדר מן הערוה", ואין ספק כי גדולתו בענין זה עשתה רושם על העם השוכן בתוכו, כי ישיבת צדיק

בפרשתן (מה כו-כז), 'ויגידו לו לאמר עוד יוסף חי וכי הוא מושל בכל ארץ מצרים ויפג לבו כי לא האמין להם וכו', וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אותו ותחי רוח יעקב אביהם', ביאור נחמד ביאר הגאון ר' יוסף נחמיה קורניצער זצ"ל וז"ל, עיין ברש"י ז"ל שכבר נתעוררו חז"ל לתת טעם מה סימן מצא בעגלות ומה גרם לו בזה להחיות רוחו ולהאמין לדבריהם. והיה נראה לפענ"ד ענין חדש, שהרי פרעה אמר ליוסף 'ואתה צויתה זאת עשו קחו לכם מארץ מצרים עגלות לטפכם ולנשיכם' (פסוק יט), ולכאורה צריך ביאור למה פרט לכם, לטפכם, ולנשיכם, היה לו לומר קחו לכם

אבינו עבר צרת עשו צרת דינה צרת יוסף, עד שהוא בעצמו ביקש (מג יד) 'וא-ל ש-ד-י יתן לכם רחמים, ואיתא ברש"י ומדרשו, מי שאמר לעולם די, יאמר די לצרותי, שלא שקטני מנעורי, צרת לבן, צרת עשו, צרת רחל, צרת דינה, צרת יוסף, צרת שמעון, צרת בנימין. ומכל המעשים הללו נכתבה התורה הקדושה, עד שלדין אם ייפסק אפילו רק קוצו של האות ש' מתיבת 'עשו' במקום אחד מני רבות שנכתב עשו בתורה יפסל כל הספר... כי מאלו ה'צרות' נעשתה תורה שלימה.

עוד נפלאות מצינו בדברי הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (ויצא תרנ"ח ד"ה במדרש) בזה"ל, ולכן נקרא הקדוש ברוך הוא 'בעל הנחמות', כי הנחמות של בני אדם אין יכולים לתקן כל הצער העבר, אבל הנחמה שיהיה מהקב"ה יהיה מהופך כל הצער לטובה. והגם כי אין אנו מבינים איך יהיה מתהפך מה שעבר - לפי שאנחנו בתוך הטבע והזמן, אבל לעתיד נראה ונבין זה ההיפוך לטובה. עכ"ל.

כיו"ב, אמר הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע לבאר בנוסח ה'קדיש' שאומרים 'לעילא מכל ברכתא ושירתא תושבחתא ונחמתא', שאכן שבח הוא להקב"ה שהוא למעלה מכל מיני שירות ותשבחות, שאי אפשר לספר בכל תהילותיו, אך מה הכוונה ב'שבח' שמשבחין שהוא 'לעילא מכל נחמתא', אלא פעמים שיש לאדם צער גדול כל כך עד שאי אפשר בשכל אנושי לנחם אותו, אכן הקב"ה הוא כל יכול, וגם בשבר הנורא ביותר אשר נמנע מידי בני אדם לנחם - הקב"ה הוא לבדו יכול לנחם, כי הוא 'לעילא מכל נחמתא'.

יז. נודע מה שכתב בספר החינוך (מצוה שפ"ז), וז"ל. ודע בני ותהא מרגלא בפומך מה שאמרו זכרונם לברכה (אבות ד ה) עבירה גוררת עבירה ומצוה גוררת מצוה, שאם תשית דעתך למלאות תאוותך הרעה פעם אחת תמשך אחריה כמה פעמים, ואם תזכה להיות גיבור בארץ לכבוש יצרך ולעצום עיניך מראות ברע פעם אחת יקל בעיניך לעשות כן כמה פעמים. כי התאוה תמשוך הבשר (את האדם) כמשוך היין אל שותיו, כי הסובאים לא תשבע נפשם לעולם ביין אלא יתאוו אליו תאוה גדולה. ולפי הרגילם נפשם בו תחזק עליהם תאוותם, ולו ישתו שם כוס מים יפוג יקוד אש תאוות היין ויערב להם. כן הדבר הזה, כל איש בהרגילו בתאוות ובהתמידו בהן יחזק עליו יצרו הרע יום יום, ובהמנעו מהם ישמח בחלקו תמיד כל היום, ויראה כי האלוקים עשה את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים ללא תועלת של כלום. עכ"ל. עפ"י פירשו בהא דתיב בפרשתן (מה א) 'ולא יכול יוסף להתאפק', שאם פעם אחת תתגבר על יצרך ותאמר לא שוב תוכל להוסיף להתאפק, כי העמידה בנסיון גוררת אחריה עוד כוחות נפשיים להקל על כובד הנסיונות המתחדשים ובאים.

יח. ודברי תורה צריכים חיזוק, שהנה היצר הרע מתגבר ביותר להכשיל את האדם להורות 'היתר' ולפרוץ גדרי קדושה בטענת פרנסה... ואין צורך להאריך ולהרחיב בכל טענות ופיתויי היצר כאשר כל אחד יודע זאת בעצמו..., ועל כולנה הוא קללת הדור האחרון בהחזקת הכלים המשחיתים כל חלקה טובה רח"ל בתירוץ צורך פרנסה, ועל כגון דא ייאמר לאיש היהודי, התחזק בבטחון, ואל תפחד לחשוש אם אעמוד כחומה בצורה בכל הגדרים והסייגים שקבעו חכמי הדור שמא תינזק פרנסתי, ואל תאמר הנני מוכרח לילך למקום שאינו 'כשר' בתכלית כדי להשיג דבר בזול

במקום עושה רושם, עד שגם פרעה ידע והבין כי אחי ענין תערובות, ונבלה הוא להם לבוא וליסע האנשים יוסף הצדיק בוודאי נשמרים ונזהרים ביתר שאת מכל על הנשים גם יחד, על כן אמר זאת עשו קחו עגלות

ולחסוך מלקנותו בשער היוקר במקום מהודר... וכל מחשבה או טענה כיו"ב, אלא בטח בה' הזן ומפרנס מקרני ראמים ועד ביצי כינים ומכין מזון לכל בריותיו, והוא יכלכלך גם אם תתנהג בקדושה...

וכך אמר הרה"ק רבי יחיאל ממוש זי"ע, שכדרך דאיתא במדרש (בר"ר פז י) שאמרה אשת פוטיפר ליוסף הצדיק 'חותכת אני פרנסה שלך' אם לא תשמע לי, 'כמו כן יש נסיון לכל אדם, ר"ל שיצרו הרע מתגבר עליו בעניינים הללו בכל מיני טענות, וכשמתגבר רואה כי הכל אין ואפס' (הובא בתורת אבות, טהרת המידות אות מ"ה).

ידוע מה שכתב רש"י (ריש פר' וישב) וז"ל, וישב יעקב, הפשתני הזה נכנסו גמליו טעונים פשתן, הפחמי תמה אנה יכנס כל הפשתן הזה, היה פקח אחד משיב לו ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלך ששורף את כולו. כך יעקב ראה כל האלופים הכתובים למעלה (- אלופי עשו), תמה ואמר מי יכול לכבוש את כולן, מה כתיב למטה 'אלה תולדות יעקב יוסף', דכתיב (עובדיה א יח) 'והיה בית יעקב אש ובית יוסף להבה ובית עשו לקש', ניצוץ יוצא מיוסף שמכלה ושורף את כולם. עכ"ל. וידוע להקשות, א. מהו החכמה והפקחות הגדולה במה שאמר ניצוץ אחד יוצא ממפוח שלך ושורף את כולו, והדבר ידוע לכל תינוק בן יומו שפשתן הוא דבר שנדלק בנקל ונשרף במהרה, ומדוע זכה להיקרא בשם הנכבד 'פקח'... ב. לכאורה לא השיב 'הפקח' ממין הטענה, שכן ה'פחמי' שאל אנה יכנס כל הפשתן, ועל כך לא השיב לו כלום אלא שיכול לשורף את הפשתן... אכן זו היתה עומק כוונתו של הפקח, כי היצר הרע שרו של עשו מערים חבילי חבילות של 'פשתן', ומראה לאדם 'הר' של כסף וזהב ושאר תאוות שפלות אם ישמע לו, והוא עומד כנגדו ושואל מה אעשה, והרי אם לא אשמע לקול יצרי אלא לקול יצרי 'אפסיד' את כל ה'פשתן'... פתח ה'פקח' את עיניו והראה לו אין כאן כלום... קש וגבבא... ניצוץ יוצא מיוסף, התחזקות אחת בענייני קדושה, וכבר תיווכח שהכל 'נשרף' ונעלם, שהיה זה דמיונות בעלמא בשביל להפיל אותו בפח...

ואדרבה, שמירת הגדרים והסייגים היא מקור הברכה, ועל ידם ימצא חן ושכל טוב בעיני אלוקים, להשפיע עליו פרנסה בהרחבה מלוא חופניים, מעשה שמענו ממכירי בעל המעשה, איש יהודי הדר בעי"ת לעיקוואד שנתברך ב'ברכת שמים' מרובה, והוא מנהל אפיס (משרד) גדול העוסק בקנייני נדל"ן (Real Estate), שם עובדות כמה נשים מאנ"ש. ויהי היום, קיבל היהודי שיחת טלפון מאחת העובדות, כי ברצונה לברר, היות וקיבלה ממנו הודעת אימייל, שבו הוא מורה לה להעביר סכום של \$70,000 לחשבון בנק מסוים, והיא מבקשת אישור טלפוני לפני שהיא מבצעת את ההעברה. תמה היהודי ונשתומם, כי מעולם לא שלח הודעה ובקשה כזאת... עד שנתברר שגנב 'נוכל' פרץ לאימייל שלו, והוא שלח את ההודעה בשמו להעביר את הסכום הנ"ל לחשבון בנק שלו... אלא שהנוכל כבר בדק אחרי 'בעל הבית' זה זמן רב, ובאותו זמן הוא למד לכתוב כסגנון כתיבתו ככל משפטו וחוקתו, וזאת אשר עשה היום בבקשתו את \$70,000. לאחר שנרגע בעל הבית מה'הלם' והבהלה, ולאידך מהשמחה שניצל מ'עוקץ' לא קטן, שאל את העובדת, על מה ולמה החליטה לברר אצלו אודות ההעברה, והרי כפי מה שהיה נראה לעיניים, היה נראה שאני בעצמי כתבתי את האימייל ללא כל מקום לספקות, השיבה העובדת, מכיוון שקבעת חוק בל יעבור, באפיס זה אין קוראים לנשים בשם הפרטי בשום פנים ואופן - לא בקרי ולא בכתיב, ואילו האימייל הזה נפתח בשמי הפרטי (ה'טעות' היחידה של הנוכל), לכן אמרתי שמשוהו לא מריח טוב וכדאי להתקשר אליך ולבדוק...

עוד נוסף פרפרת בהאי עניינא, כתיב בסוף פרשתן (מז יב) 'ויכלכל יוסף את אביו ואת אחיו ואת כל בית אביו לחם לפי הטף', ובהמשך נאמר (שם טו-יז) 'ויבואו כל מצרים אל יוסף לאמר הבה לנו לחם וגו', ויתן להם יוסף לחם בסוסים ובמקנה הצאן ובמקנה הבקר ובחמורים וינהלם בלחם, ודקדק הגאון רבי זלמן סורוצקין זצ"ל (בספרו אזניים לתורה) בשינוי הלשון, שבתחילה אצל יעקב והשבטים נאמר ויכלכל יוסף, ואילו לגבי מצרים כתיב וינהלם בלחם, ומבאר, כי בני ישראל הם עם 'קשי עורף' (לטיבותא), ואינם מוכרים את נשמתם ואת תורתם בעד בצע לחם, על כן אי אפשר לומר עליהם שיוסף 'ניהל' אותם בלחם, אלא רק 'כלכל' אותם, לא כן גויי הארצות אשר מוכנים למכור את מצפונם עבור פרוסת לחם, ובפרט בשנות הרעב, וכמו עשו הרשע שמכר את הבכורה בעד נזיד עדשים, וכן מצינו אצל המצרים עצמם בשנות הרעב, שהסכימו למול את עצמם (כמובא ברש"י מא לג) אף שלא שמעו וראו כזאת אצל אבותם מימות עולם, ועליהם נאה ויאה לומר 'וינהלם בלחם'... לדידן ייאמר, אל ניתן לאותו מלך זקן וכסיל 'לנהל' אותנו בלחם ולצרכי פרנסה...

פניו את הקדושה הנוראה שקנה בהיותו בגלות מצרים, אז נבהלו ובושו, באמרם אם עלה ונתעלה כל כך במצרים - 'ערוות הארץ', על אחת כמה וכמה היה מתעלה אילו היה נשאר בבית יעקב אבינו, לזה אמר להם יוסף 'אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי, מלשון יישר כוחכם שמכרתם אותי [וכדרשת חז"ל שבת פז. אשר שברת - יישר כוחך ששברת], כי ק"ו שלכם מופרך, אדרבה, דייקא מתוך ישיבתי בטומאת ערוות הארץ, אחר שעברתי נסיונות וקשיים^ט, היה בידי לעלות מעלה מעלה במעלות קדושים וטהורים, יותר ממה שהייתי עולה בישיבתי בסמיכות לאבינו הקדוש^י.

וזוה נענה אנן בתריה - תכתב זאת לדור אחרוניא, כי ידועה קושיית ה'חתם סופר' זי"ע (פר' ויהי ד"ה ויהי ימי יעקב) על הא דאיתא ברש"י (מה יד) שבשעה שנפגשו יוסף ובנימין בכו זה על צווארו של זה, כל אחד על המקדש שנבנה בחלקו של אחיו שעתיד ליחרב. ולכאורה צריך ביאור, דלפי החשבון אותו היום

כאלו לכם לטפכם ולנשיכם, פי' עגלות המתוקנות לכך - שהטף יפסיק בין לכם ונשיכם, ודו"ק. והנה בבוא אחי יוסף ליעקב וספרו 'עוד יוסף חי' אעפ"י שהוא יושב בארץ מצרים בערות הארץ בין שטופי זמה בכל זאת עודנו באמונתו יחיה, ומדת יסוד יוסף לא נפגעה, ולא עוד, אלא שהוא מושל בכל ארץ מצרים, ומדתו זאת עשתה רושם לטובה גם על העם אשר הוא יושב בו, ויפג לב יעקב מבלי האמינו כי אפשר כזאת במצרים ארץ הזימה, אולם אחרי ראותו את העגלות אשר שלח, כי המה באחת מתוקנים על טהרת הצניעות והפרישות בדת ישראל שיהיה הפסק בין אנשים ונשים - ותחי רוח יעקב, מזה נוכח לדעת כי באמת עוד יסוד יוסף חי, וכי רוחו מושלת בארץ מצרים. עכ"ל.

אעלך גם עלה - התעלות הבאה על ידי העמידה בנסיונות בפרשתן (מה ג-ד), 'ולא יכלו אחיו לענות אותו כי נבהלו מפניו', כתב הרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (תרל"ו, תרמ"ג) שהאחים נבהלו מפניו בראותם על

יט. איתא בגמ' (שבת כב:) ש'הנר המערבי' שבמנורה היה מעיד שהשכינה שורה בישראל, כי היו נותנים בו שמן כבשאר הנרות, ומדליקים אותו תחילה והיה דולק והולך כל היום כולו עד למחרת, ומיהו ה'נר המערבי' - שתי שיטות בדבר (עיי' רש"י שם), ולאחד הפירושים היינו שהמנורה עמדה בין מזרח למערב, והנר השני מצד המזרחי (החיצון) הוא הנקרא 'נר מערבי', ומדוע נקרא 'מערבי', והרי לכאורה הרבה יותר נכון לקרוא 'מערבי' לנר האחרון אשר לצד מערב (והוא הסמוך לבית קדשי הקדשים, וכי תאמר על מי שהושיבוהו בספסל השני מצד מערב ביהכ"ג, והוא ספסל אחד לפני האחרון, שנחשוב ש'כבדוהו' והושיבוהו ב'מזרח' ביה"כ), ומה שייך לומר שהנר השני נקרא 'מערבי', מדוע זכה נר זה לקדושה הגדולה והנוראה ולהיות העד המעיד על שהשכינה שורה בישראל, אלא, לימוד גדול שנינו כאן, שלא תאמר שדווקא מי שמושלים בכל מעלות הקדושה עליו שורה השכינה, אלא גם מי שנתקרב אפילו במקצת, וכבר נכנס לגבול הקדושה ואפילו ב'משהו' הרי הוא חשוב ביותר עד שזכה להיות ה'נר המערבי', על כן הנר הראשון החיצוני לגמרי שנשאר על עמדו מבחוץ ולא עשה ולא כלום אינו נחשב, אבל הנר השני שכבר 'נכנס' עצמו במשהו ופסע אפילו פסיעה אחת לצד מערב שורה עליו השכינה...

ולדין ייאמר, כי הכל יודעים שהתואר הנכבד 'נר המערבי' שמור רק לגדולי הדור... אך כאן נתחדש שאפילו אנשים כערכנו יכולים לזכות לשם זה אם יקרב עצמו לגבולות הקדושה, כי כל משהו שמקריב מעצמו ומתאפק מלילך אחר יצרו יש לו חשיבות לאין ערוך, שאין ביד אנוש להשיג זאת.

כ. מאמר נורא אמר הגה"ק ה'חפץ חיים' זי"ע לכמה בחורים שהיו אצלו בראש השנה בעת שנפרדו במוצאי החג, כשהוא מקדים לבאר הא דכתיב בפרשתן (מה כח) שאמר יעקב אבינו 'עוד יוסף בני חי אלכה ואראנו בטרם אמות', כי מקומו של האדם בעולם העליון הוא כפי הנסיונות שהיו לו בהאי עלמא, ואמר יעקב לעצמו, כי בוודאי לא יזכה לראות את בנו יוסף בגן עדן, אחר שיוסף עמד בנסיונות קשים ומרים יותר ממה שהוא עבר, ובוודאי מקומו שמור לו בגן עדן גבוה פי כמה ממקומו של יעקב, לכן השתוקק לראותו לכל הפחות בעולם הזה בטרם ימות... וסיים ה'חפץ חיים' ואמר להם שמודה הוא להם על שהיו אצלו בר"ה וזיכו אותו לראות את פניהם, כי אף שגם לי היו כל מיני נסיונות שהייתי צריך להתגבר, אך אתם עוברים נסיונות קשים יותר, ולא אזכה לראותכם בעלמא דאתי, על כן שמח אני בראות פניכם בטרם אמות... (מפי הג"ר שמואל בירנבוים זצ"ל).

כא. דברים נלהבים אמר הרה"ק ה'בית אברהם' זי"ע (שש"פ ד"ה כתר) במעלת דורות האחרונים, כשהוא נושא משלו לאותם היורדים לעמקי האדמה לחצוב משם אבנים טובות ומרגליות, שכידוע האוויר חנוק שם מאוד ובסכנה

בהריגתו על קידוש השם ויצאה נשמתו באחד (עבודת יששכר וואלבארן, בסוף הספר באמרי נועם' שם) ²¹.

לא כהתה עין האחוזה - מעלת החסד והרחמים ובעונש המחלוקת

בפרשתן (מה יד), 'ויפול על צווארי בנימין אחיו ויבך ובנימין בכה על צוואריו וברש"י, יוסף בכה על שתי 'המקדשות' שעתידין להיות בחלקו של בנימין וסופן להיחרב, ואילו בנימין בכה על משכן שילה שעתידי להיות בחלקו של יוסף וסופו להיחרב. ומקשה הרה"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע (דברי ישראל בפרשתן ד"ה מא"ז), א. וכי כך הוא דרכו של עולם כשיפגשו שני אחים שלא ראו זה את זה שנים רבות, להיות ראשית מעשיהם לערוך 'תיקון חצות', הלא עת חדוה ושמחה היא. ב. מדוע בכו כל אחד על חורבנו של רעהו, ולא על חורבן עצמו, ג. איך בכה בנימין על חורבן מקדש

שבת היה (שהרי ביום האתמול כתיב 'ושבוח שבת והכין' ואיתא במדרש שאותו היום ערב שבת היה, בר"ר צב ד), והאיך הותר להם לבכות ולהצטער בשבת קודש (עיין סימן רפ"ח ס"ב ובט"ז שם). ומבארים שבאותה שעה ראו שני האחים ברוח קדשם שעתידי ליחרב הבית, ואף לאחר כב' אלפי שנות גלות עדיין יתחזקו בני ישראל 'במסירות נפש' - לעבוד את ה' באמונה ובביטחון בבוראם, ובכל מיני עבודות, ויעמדו בנסינות קשים ומרים למען שמו באהבה, לכן 'בכו זה על צוארו של זה' - בכיה של שמחה, על בני ישראל שיעבדו את בוראם אפילו במצב כזה... בכייה כזאת שפיר מותרת אף ביום השבת קודש (כדאיתא בט"ז הנ"ל) ²².

בה הביא הרה"ק מוואלבארן, וז"ל. הרב המגיד זצ"ל מקאזניץ היה אומר, עתה כשצועק איש חייט שמע ישראל, הוא עושה ממש את כל מה שעשה רבי עקיבא

גדולה נמצאים כל ה'כורים', ואי אפשר לשלוח לשם אלא אנשים פשוטים, קשי-יום שאין להם כבר מה להפסיד בחייהם, אך דייקא על ידיהם נשלם כתר המלכות לתפארה, הם מוציאים את המרגליות ומצחצחים אותם בהודם והדרם ומידם באים יהלומים הללו 'על שולחן מלכים' - בראש כתרו של המלך. וכך הם ה'דורות האחרונים, שהחשכות גדולה כ"כ, ואפילו גדולי ארץ שהיו בדורות הקודמים לא היו יכולים לעמוד בפני האויר הטמא, אך דייקא על ידינו נשלם 'כתר המלכות', כי חביב ביותר לפני הקב"ה אותם דברים הנקנים בקושי ובשעת נסיון והסתר.

כעין זה אמר ה'משגיח' הגה"ח רבי גד'ל אייזנער זצ"ל, במשל לאחד שניגש אל המלך ואמר לו, לגודל אהבתי אליך ברצוני לשרת אותך, ומה רצונך ותעש, השיב לו המלך, אין לי צורך בחייל או בגענראל (מפקד) שכן רבים הם אנשי הצבא כחול אשר על שפת הים, אלא שזקוק אני למי שישמור על ביתי, ויתהלך בתוך הבלאטע (בוץ) שסביבות הבית כשהוא שקוע שם עד לארכובותיו... ולזה נדמים אנשי הדור האחרון, שרצונו של השי"ת שניכנס בתוך 'הבוץ', ומשם נעבד אותו ונעשה רצונו מתוך כל הזוהמא והקושי שיש בדורנו אנו...

כב. חיבה יתירה נודעת לימי ההסתרה והנסינות, וכבר אמרו להמליץ על דברי רש"י בפרשתן (מו ב) 'ויאמר יעקב יעקב ויאמר הנני', וברש"י 'יעקב יעקב' לשון חיבה. והקושיא מפורסמת דהרי השם 'ישראל' בבחינה גבוהה יותר מ'יעקב', דידוע, שבזמן שישראל עושים רצונו של מקום נקראים 'ישראל', וכשאינם עושים רצונו נקראים 'יעקב', ואם כן כשחפץ ה' לקראו ב'לשון חיבה' הוה ליה למימר 'ישראל ישראל', אלא, משל למלך שיצא למלחמה עם צבאו, תוך כדי הקרב ראה אחד מהלוחמים שהשונאים מתקרבים למלך ועומדים להזיקו, נלחם בהם החייל במלחמה עקובה מדם עד שהציל את המלך מידם, בעת הקרב הקשה התלכלכה כל כתונת החייל בדם, בחזרום לארמון המלוכה, קרא המלך לחייל זה וינטלו וינשאו מעל כל השרים, והעניק לו כתונת זהב, ואת הכתונת המלוכלכת בדם ציווה להניח ב'בית גנזיו', בכל עת מצוא היה המלך שמח עמו בשמחה גדולה ובאהבה יתירה, אך זכרון האהבה לא בא למלך מראיית בגד הזהב אשר הוא לבוש בו כעת, אלא מאותו בגד המוכתם בדם, והנמשל פשוט, כי חיבת ה' לעמו באה אך ורק מהמלחמה בזמנים הנמוכים המכונים 'יעקב', ולא מזמני ה'אורה' המכונים 'ישראל'.

כג. וכך ביאר הרה"ק ה'בני יששכר' זי"ע (כסלו, מאמר ד, אות סז בהג"ה) הלשון שאומרים ב'ועל הניסים' עמדת להם בעת צרתם, על פי מה שכתב רבינו האריז"ל זי"ע (שער הגלגולים סב:) שכאשר גברה הסט"א עתה 'מעשים טובים מעט שעושים עתה' - הוא חשוב כהרבה שעשו התנאים בזמניהם, ולפי"ז יתפרש עמדת להם - הקב"ה עמד למענם וטען לזכותם כי הם בעת צרתם, ר"ל, 'מה שאין ביד ישראל מעשים טובים הרבה הוא להיות שהם בעת צרתם בתגבורת הסטרא אחרא, ומעט מעשים טובים נחשב כהרבה בעת הרווחה'.

באר הפרשה - פרשת ויגש

שילה שבחלקו של יוסף, הרי לא ייבנה המקדש בחלקו של בנימין רק לאחר חורבן שילה. וביאר הרה"ק מקאזמיר, דכל 'מכירת יוסף' באה על ידי קנאה ושנאת חנם, ובאותה שעה ראו 'יוסף ובנימין' שלא במהרה תסתלק מבני ישראל מידה זאת, ואף ה'מקדשות' ייחרבו מחמת שנאת חנם (יומא ט:), על כן היתה 'ראשית'

עבודתם - לתקן ענין זה של שנאת חנם, לכן בכו על החורבן, לעורר שתסתלק מהם ומבני ישראל שנאת חנם, ולא עוד אלא שבכו כל אחד על חורבן רעהו ולא על חורבן עצמו, כי התיקון לשנאת חנם הוא אהבת חנם², והבכיה על חורבן רעהו באה מאהבת חנם, וכל כך הרבו באהבת חנם³ עד שכל אחד

מעלה ידע אדם אשר הוא 'בעת צרתו', כשהיצר מתגבר עליו ביותר וקשה עליו העבודה עד מאוד, כי מעשיו חשובים 'כהרבה שעשו התנאים בזמניהם', ודייקא עתה הקב"ה עומד עליו לזכותו ולחיותו ומתקרב אליו ביותר... כד. בפרשתן (מה ד), 'אני יוסף אחיכם אשר מכרתם אותי מצרימה', כתב ה'אור החיים' הק' זי"ע (בד"ה אני יוסף) שקרא יוסף לאחיו שנבהלו מפניו וז"ל. 'לא תחושו לדבר, כי אני יוסף אחיכם, פירוש, מתנהג עמכם במידת האחוה וכאילו לא היה הדבר ההוא, גם סמך לומר אחיכם אשר מכרתם לומר שאפילו בזמן המכר לא כהתה עין האחוה ממני'. והדברים מבהילים, שהרי עצם ה'מכירה' הייתה השפלה נוראה עבורו וצער נורא להתרחק מיעקב אביו, מה גם שעל ידה נגרמו לו בהמשך דרכו צרות צרורות, כשיבתו בבית פוטיפר, הנסיון הגדול שעבר שם, ומשם לבית האסורים במשך י"ב שנה, ואעפ"כ הריהו מכריז בזו השעה בפני מי שמכרוהו כאילו לא היה הדבר ההוא... והנה לא ניתנה תורה למלאכי השרת, ומיהו שיכול להגיע למדרגה כזו של יוסף הצדיק, אך עכ"פ לא נכתב בתורה הקדושה סיפורי מעשיות לחנם ח"ו, כי אם ללמד לדורות הבאים, ולכל הפחות שתהא לנו 'נגיעה קלה' בארחות ישרים.

מעשה נורא התרחש בעיר הקודש ירושלים לפני כארבעים שנה, אברך שעמד בתוך כמה חדשים הראשונים לנישואיו עלה לבית חמיו, באותה שעה הייתה רק ה'שוויגער' (חמותו) בבית, ופיה פתחה שלא בחכמה ושפכה עליו קיתון של גערות וזעקות... כצאת האברך מהבית ולבו מתפלץ מצער וכאב הבושה, שם פעמיו מיד לביתו של מורו ורבו הגה"צ רבי אליהו ראטה זצוק"ל (איש אמונו של הרה"ק רבי שלומיקה מזוועהיל זי"ע), שם שפך את מר לבו על החרי האף הגדול הזה שספג בבית חמיו, שאלו ר"א האם כבר סיפר את הדברים לאיזה בריה בעולם, וענה שלא, כי ראשית דבר שם פעמיו הנה. אמר לו ר"א בחכמתו וצדקתו, שווה בנפשך כי מאומה לא אירע כאן, אלא חלום חלמת, ואקיים בכך 'הטבת חלום' - 'חלמא טבא חזית, חלמא טבא חזית'. לך, חזור לביתך כלא היה. וכן עשה. כעבור ב' שבועות, נזדמן לו להיות בבית חמיו 'באותו מקום ובאותו זמן'. עתה נענתה חמותו בבקשת מחילה על זעמה הרב שכילתה בו... אך האברך השיב אינני יודע במה דברים אמורים, לא היה ולא נברא, מן הנראה שהחמות חלמה בזה הלילה איזה חלום רע... ולא הועילו לה כל ההפצרות כי הלה עומד בשלו לא דובים ולא יער, חלומות שוא ידברון. והוסיף להביא ראיה לדבריו, כי אם אכן אירע אותו מעשה, וכי לא היו יודעים אמי ובני ביתי מכל אותה השפלה, והרי היית מתלקחת כאן אש עד לב השמים, ומכיוון שאין איש יודע על כך מוכח הדבר שאין זה כי אם חלום בעלמא. חמותו סברה וקיבלה, ותשקוט הארץ. ברבות השנים נולדו לאותו אברך קרוב לעשרים ילדים ומהם הקים דור של עשרות עשרות צאצאים, כל זה בזכות השתיקה שהשכיל לבלום פיו בשעת מעשה, וישמחו כי ישתוקו. כי אך בזכות שתיקה זו המשיך בחייו כלא היה, וזכה לזרע ברך ה'.

כה. מעניין לעניין באותו עניין, עובדא נפלאה שמעתי ממי ששמע מבעל המעשה. מעשה באיש נכרי אשר לו 'רעסטאראנט' (מסעדה) במאנהעטן שבארה"ב, מסעדה זו נועדה לאנשי יוקרה וחשובים מאד, כל מנת אוכל שווה כמאתיים דולר (השגות גדולות לפני 30 שנים).

ויהי היום, הזקין האיש, והרופא ציווה עליו לפוש קמעא מעמל עבודתו המפרכת ומשברת גרם, ויקרא האיש לבנו הגדול וסיפר לו ככל אשר ציווה הרופא, ואמר, ברצוני להפקיד בידך את הנהלת והנהגת המסעדה למשך חודש הקרוב. אך תחילה אלמדך כמה כללים - כללי ברזל, אשר הם הם 'סוד' הצלחת.

ראשית לכל עליך לדעת, כי בכל יום ויום בהגיע השעה 10:00 בלילה, עליך לנעול את המסעדה, ולקחת את כל שיירי המאכלים, הן אשר על שולחנות הסועדים הן מה שנשאר בשולחן ה'מוכר', ובכלל זה כל מה שיש בפרידז'עדער - הכל בכל מכל ייזרק לאשפה... כי בכל יום ויום, מתחילים כאן את הכל ב'התחדשות' (מבשלים ואופים טרי טרי). ואכן, הבן בירך את האב ברכת הדרך, ונפרדו לשלום.

ויעש כן, ביום הראשון בהגיע עת נעילת שער, נטל הבן את כל ה'שיריים' – טובים ואינם טובים והשליכם אחר כבוד לאשפה, אבל, לבו לא נתן לו מנוח, וגער בעצמו, כיצד הנך עושה 'מעשה השחתה' כזאת, איך מלאך לבך לקחת הררי מאכלים טובים ויקרים ולזורקם באשפה. אבל חזקה עליו פקודת אביו – כי יש בזה 'סוד' הצלחה.

ביום השני וכן בשלישי עשה כיו"ב, עד שהחליט, לא עוד, ניגש אל הנהלת 'מושב זקנים' שממול המסעדה, ובתחנונים ביקש ממנו שיואל בטובו לקחת ממנו את כל ה'שיריים', כשהוא מבטיח לבוא לעזרתו בכל הנדרש לקבלת ה'שיריים'.

בלילה הרביעי שמח לבו בעת נעילת שער, כי היום לא יצטרך להשחית את האוכל, ואכן הביא את כל הנשאר לבית מושב הזקנים, והחל לחלק לתושבי המקום, הללו שבחו והודו לשמו על רוב חסדיו עמהם, אולם, בהתקרבו לאחד מהתושבים, ריחקו הלה והורה לו ללכת מעמו הרחק כמטחוי קשת, שאלו האיש – הרי בידי משופרא דשופרא, מאכלים השווים הון רב, נקיים וטריים, מדוע תדחני בשתי ידיים, ולא ענהו.

וכמעשהו באותו יום כן עשה למחרתו, כולם נהנים מה'חלוקה' ביד רחבה, שפע רב ועין נדיבה. ואילו נכרי זה כשאך הבחין ב'אורח' – בנו של בעל המסעדה, הזהירו לבל יהין להתקרב אליו, ואפילו לא לעבור בד' אמותיו... כעבור שבועיים כבר הרגיש האורח כתושב, ניגש – ללא דברי מאכל בידו, אל אותו 'מסרב', ושאלו, מה לך 'מתנגד' גדול כל כך לקבל ממני דבר מאכל ומשתה, ענה לו האיש ב'שנאת גוי', כי יהודי אתה, ואינני רוצה בשום פו"א ליהנות מבר ישראל בכל צורה שהיא.

שחק עליו האיש... מה... אלו שטויות אמרתם כעת, האם הנך חולם בהקיץ, האם הנך מכיר את בעל המסעדה ממול לכאן, זה אבי ומולידי, נכרי בן נכרי וכו'. אמר לו האיש דייקא לכן, הנה מכיר אני את אביך, זה כארבעים שנה יש לו כאן מסעדה, ואפילו כוס מים אחת לא נתן מעודו לבריה אחת בחינם. ואילו אתה בא ומחלק חינם אין כסף ברוח נדיבה ובלב רחב, שפע מאכלים טובים ויקרים, מובטחני שהינך יהודי, כי זוהי מידת בני ישראל, ורק יהודים יש בהם מידה זו, לתת לזולתם בעין טובה.

שמע האיש וקיבל. בהגיע גמר וסיום 'משמרתו', ואביו חזר מחופשתו, קיבל הבן את האב בסבר פנים יפות, מסר לו את חבילת ה'שטרות' אשר הרוויח בחודש האחרון, וללא שהיות, שאל את 'אביו' ברחל בתך הקטנה – אבי מורי, האם 'יהודי' אנכי, האב החוויר, אך עשה עצמו כמו שאינו מבין את מהות שאלתו, הבן לא הניח לו, ואכן, אחר זמן 'נשבר' והודה לו, הנה ערירי הייתי מהלך, כעשרים שנה ללא זש"ק, ואימצתי (אדאפט) אותך, מכיר הנני באביך ואמר, שניהם יהודים אמיתיים לכל דבר...

מעשה זה שמע אחד מחשובי בני חבורתנו מה'בן' אשר שינה מאז ארחות חייו, וכהיום הנו משמש כ'רב' חשוב בפלעטבוש...

נסמך לזה עוד מעשה שהיה אצל הגרי"ז מבריסק זצוק"ל, כאשר בימי המלחמה ברח מארצו וממולדתו, ובדרך מסעו הפליג באונייה מאודסה לעבר ארץ ישראל, וכמובן שהכין לו צידה לדרך, אוכל בתכלית דקדוק הכשרות, לבל יצטרך חלילה לסמוך על המאכלים שבספינה, אך מחמת כמה עיכובים בדרך נתארך ה'מסע' עד כי 'תם האוכל'... ולא ידע 'הרב' מה לעשות, הבחין אחד מראשי ה'מלחים' (מנהיגי הספינה) במצוקתו ואמר לו, הנה נמצאים בירכתי הספינה כלים חדשים אשר עדיין לא השתמשו בהם מעולם, אלכה ואבשלה בהם ירקות שונים 'ואכלכל אותך ואת הטף', שמח 'הרב' מאוד והודה לו על הצעתו הנדיבה, אך שלח עמו את הגאון רבי שמחה קפלן זצ"ל (לימים אב"ד עיה"ק צפת ת"ז) בכדי שידליק את האש ובזה ינצלו מאיסור 'תבשילי עכו"ם', וכשירד רבי שמחה עם ה'מלח' (מנהיג ספינה) אמר לו ה'מלח' מבין אני פשר ירידתך עימי, כי אינך רוצה שאדליק את האש, אך דע לך כי יהודי כשר אני, ואין כאן שום בית מיחוש... חזר אל 'הרב' וסיפר לו, אמר הגרי"ז עתה נתיישבה תמיהתי הגדולה, הרי אמרו חז"ל (יבמות ע"ט.) 'שלושה סימנים יש באומה זו, הרחמנים והביישנים וגומלי חסדים', ומכלל זה אתה שומע שאומות העולם אינם רחמנים ביישנים וגומלי חסדים... אם כן כיצד יתכן שאותו מלח ראה בעיני וריחם עלי... אכן עתה נוכחתי לראות כי מעיקרא לא קשיא מידי, כי אכן אינו אלא יהודי...

מעתה נבין היטב מה שהיה אומר הגה"ח רבי אליהו ראטה זי"ע (משמש בקודש של הרה"ק רבי שלומיקה מזוועהיל זי"ע) בשם הגה"ק ה'חזון איש' זי"ע, מברכים אנו מידי יום ביומו - 'שלא עשני גוי', אך עדיין לא נודע כמה 'יהודי' הוא, וזה נמדד כפי מידתו להיטיב לאחרים, כגודל טובו וחסדיו עם אחרים כך גודל ה'יהודי' שבו...

מהם הסכים שלא ייחרב מקדש רעהו אף שמחמת זה לא ייבנה מקדשו בחלקו¹.

בפרשתן (מד כח), 'ויצא האחד מאתי ואומר אך שרף שורף', רמזו בה הרה"ק ה'חתם סופר' (ד"ה ויצא) כי 'שרף' מלשון פרנסה הוא (כדכתיב תהלים קיא ה' שרף נתן), והרי מחלוקת אחת² דוחה מאה פרנסות (של"ה מס' יומא דרך חיים אות מד), וזה בא הכתוב לרמז 'ויצא האחד מאתי' מכיוון שיצא האחדות מבני ביתי, מיד ואומר אך שרף שורף - שנאבדה ונטרפה שרף מזונותיו³.

עפי"ז מבאר ה'חתם סופר' (חת"ס בפרשתן ד"ה והנה אמרו) את הכתוב (תהלים קמו יד) 'השם גבולך שלום חלב חיטים ישביעך', דהנה רבו החכמים אשר יש 'גבול ומעצור' לחכמתם, כדוגמת מי שבהגיעו לידי נסיון בענייני 'כבוד' כל חכמתו מסתלקת עד שיעשה דברים כנגד השכל 'למען כבוד שמו' ויתבזה בטיפשותו בעד מעט כבוד. ויש מי שחכמתו עומדת לו רק עד בואו

לידי 'קנאה', או יתנהג כמי שאין בו דעת כלל וכלל. לא כן נחלת עבדי ה', ד'גבול' אחר עשו לחכמתם, והוא, כשיבואו לידי נסיון בענין ה'שלום' יעשו אפילו דברים כנגד חכמתם הכל בכדי שישרור השלום והשלווה בין בני ישראל. וז"ל, דכשרואה שאם יעשה כפי חכמתו יגיע מזה מחלוקת ומריבה, אזי אומר עד פה תבוא גבול חכמתי ומוטב שאהיה שוטה כל ימי ולא אחזיק במחלוקת אפי שעה אחת.

זמה שכרם - חלב חיטים ישביעך, שהקב"ה ישפיע להם פרנסה בריווח אף אם נגזר עליו ח"ו חסרון הפרנסה, דהא אמרו חז"ל (מו"ק כח.) 'מזוני' לאו בזכותא תליא מילתא כי אם במזלא תליא מילתא, ואמרו בתוס' (שבת קנז. ד"ה אין) ש'זכות גדול משנה המזל', וזכות גדולה זו היא הבאת שלום בין אדם לחברו, וזהו ביאור הקרא השם גבולך שלום בשכר זאת שמשים את הגבול לחכמתו כאשר נוגע הדבר לעניין השלום, לכך 'חלב חיטים ישביעך' יזכה לשבוע בפרנסה מרובה ושפע⁴ עד בלי דיל.

כו. נוראות מצינו במדרש (תנחומא ה) אמר רבי שמואל בר נחמן לסכנה גדולה ירד יוסף שאם הרגוהו אחיו אין בריה בעולם מכירו, ולמה אמר הוציאו כל איש מעלי, אלא כך אמר יוסף בלבו מוטב שאהרג ולא אבייש את אחיי בפני המצרים. עכ"ל. ומבואר שם בהמשך דברי המדרש באריכות כיצד הסתכן, ואף 'כיון שהכירוהו בקשו להרגו' עד שבא מלאך ופזרם בארבע פנות הבית, וכל כך למה כי כך אמר יוסף בלבו מוטב שאהרג ולא אבייש את אחיי בפני המצרים. וכך כתב השל"ה הק' על האמור בפרשתן (מה טו) 'וינשק לכל אחיו ויבך עליהם' - ראה כמה צריך האדם למחול ולהעביר על מידותיו, כי הם חטאו נגד יוסף, ויוסף בכה ונישק אותם. עכ"ל.

כז. זהירות יתירה נצרכת לברוח מהמחלוקת שהיא 'לשם שמים', אותם חילוקי דעות ופירוד הלבבות בגלל ויכוחים אודות אופני העבודה הרצויה, וכפי שפירש הרה"ק מקאזמיר זי"ע (הובא בדברי ישראל) בלשון הכתוב 'אל תרגזו בדרך', שרומז שלא לרגז ולריב על דרך העבודה נכונה...

כח. פעם התאוננו בני המשפחה בפני הרה"ק רבי משה בצלאל זי"ע הי"ד (אחיו של הרה"ק האמרי אמת זי"ע) שחסר להם לחם לאכול ואין די פרנסה. ענה ואמר, הדבר הראשון שיש לנו להקפיד הוא שלא יתעורר חלילה קפידה ומחלוקת, כי מחלוקת אחת דוחה מאה פרנסות, על כן יש עיקר גדול בריבוי השלום והאחוה.

כט. מסופר על הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע (יומ"ד י"ג טבת) שהיה כידוע חתנו של הרה"ק היהודי הקדוש מפשיסחא זי"ע, ובעת שדיברו היהודי הקדוש ואביו הרה"ק רבי דוד מלעלוב זי"ע בעסקי השידוך, נענה רבי דוד ואמר ל'יהודי הקדוש', הלא לבטח תחפצו בחתן בן תורה ותלמיד חכם, דעו לכם שבני אינו צורבא מרבנן, אך ה'יהודי הקדוש' שידע היטב חשיבותו של בן יקר זה, נענה ואמר, 'על מנת כן' אני חפץ לקחתו כחתן לבתי, כך הוסיף הרה"ק רבי דוד למנות לו עוד ועוד חסרונות של החתן, ועל כולם נענה היהודי הקדוש - 'ע"מ כן', לבסוף אמר רבי דוד, מסכים הנני לשידוך, אך דעו שהחתן יקדשנה תחת החופה בטבעת של כסף ולא בשל זהב, כי אני לא אתן לו טבעת של זהב, ולזה לא הסכים 'היהודי הקדוש' בשום אופן, למעשה נגמר השידוך ללא כל הסכמה מעניין הטבעת.

בהגיע עת העמדת החופה, עמדו שני המחוננים הקדושים, ומה רבתה המבוכה, היות והרר"ד לא רכש לבנו כי אם טבעת של כסף, ומאידך, היהודי הקדוש לא הסכים שבתו תתקדש בטבעת זו, בין הקהל נכח אברך אחד 'בר דעת' שמייהר לביתו, ביקש מבני הבית את טבעת הזהב שלהם, הקנהו כדת וכדין ל'חתן' הרה"ק ר' משה, ובה קיים 'מצוות קידושין', כרצון הרר"ד - שהרי לא הוא קנה טבעת זהב, ואף כרצון 'היהודי הקדוש' - שבתו נתקדשה בטבעת של זהב, והכל בא על מקומו בשלום. והנה עברו שנים רבות מנישואיו של היהודי, ועדיין לא נושע בזש"ק,

ויהא רעוא שנזכה לאור באור החיים אור האמונה^ל, יהי ה' אלוקינו עמנו בכל עת ושעה ובקרוב נזכה לחוות בשוב ה' את שבות עמו.

באותו שנה נפקד בפקודת ישועה ורחמים. והיו אומרים על כך שמשמים נסתבב כל המעשה עם הדין ודברים בין הני אריותא בכדי שיהודי זה יגמול חסד ויבוא לידי ישועתו.

מדי דברינו בבעל ההילולא הרה"ק רבי משה מלעלוב זי"ע, שומה עלינו לציין שני דברים ממה שהורה ואמר קודם פטירתו מהאי עלמא, א'. שלא יגזרו בירושלים תענית בגין 'עצירת גשמים' קודם ליומא דהילולא דיליה, כיון שיום היארצייט שלו - י"ג טבת, מסוגל לגשמים, ב'. שכל מי שיפעל לכבוד ההילולא שלו ישיב לו טובה משמי מרומים, על כן עצה היעוצה לכל מי שצריך לישועה - שיפעל דבר מה למען הילולת הצדיק - אם בהעמדת 'לחיים', בהדלקת נר וכו', זיעועכ"א.

ל. איתא בספר 'בית יעקב' (מאב"ד אלכסנדר. תלמידו של הר"ב דף רג) שמעתי ממורי אם יש לאדם צער גידול בנים ר"ל, סגולה לזה ליהזר ממחלוקת, להיות רודף שלום, ולהיות מן הנעלבין ואינם עולבין, ובזה שב ורפא לו.

סיפר בעל המעשה, הרב א.י. שטיינבערג שליט"א מעי"ת לעיקוואד יצ"ו שלפני כמה שנים היה לו לבתו הילדה איזה זיהום (אינפעקטשע"ן) ברגלה עד של"ע בלילה אחד נתדרדר מצבה עד למאד, חיש מהר הבהילו אותה לבית החולים, ובהגיעה שמה איבדה הכרתה והוצרכו לחברה ל'מכונת הנשמה' (רעספערייטער), עד שאמרו הרופאים שלא תראה כבר את אור הבוקר רח"ל. למעשה עשה הקב"ה נס ונשארה בין החיים, כשעדיין מצבה קשה מאד, והיתה שוכבת שם ממש כמו מת ל"ע, והנה ביום בהיר אחד - אחר כמה שבועות, הקרה הקב"ה לאותו האברך נסיון גדול ב'שמירת הלשון' שמשום איזה סיבה רצה מאד לספר איזה לשון הרע גדולה ו'עסיסית' (א פעטע לה"ר), אבל ברגע האחרון גבר על יצרו וסגר את פיו בכח, והתאפק מלדבר הלשון הרע, ובאותו רגע פתח את פיו בתפילה בזה הלשון 'רבש"ע איך האב פארמאכט מיין מויל, בעט איך דיר בזכות דעם זאל מיין טאכטער עפענען איר מויל' (רבש"ע אני סגרתי את הפה שלי, ואני מבקש שבזכות זה בתי תפתח את פיה), לא עברו אפילו 'עשר דקות' והנה ב"ב מתקשרת אליו מבית החולים בצעקות גדולות, ומבשרת לו, הילדה התחילה לבכות... ומאותו רגע התחילה הישועה עד שלבסוף ב"ה בניסי ניסים נעשית בריאה ושלימה לגמרי ב"ה.

שמעו נא למעשה נורא אשר שמעתי מבעל המעשה מבני הגולה המתייסר נוראות, זה כעשר שנים הנו ממתין לזכות בזש"ק - באופן קשה ומר עד כי אי אפשר לפרט... הלה כבר ניסה תפילות וסגולות ידועות ופחות ידועות ועדיין לא נושע. בצר לו פנה לאחד מגדולי הדור שיעץ לו לבדוק במישור ה'בין אדם לחברו', פשפשו ומצאו כי בימי הנערות היה 'ששון ושמחה' בכותלי כיתתה של נוו"ב, כאשר בנות הכיתה פגעו באחת מחשובות הצוות באופן נורא עד מאד, ואף לא העלו בדעתם את חומר הענין, ולא עוד אלא שבבירורים נודע להם כי אשה זו אינה היחידה, אלא כמחצית מבנות הכיתה סובלים מרורות, חלקם עדיין מצפים למצוא את זיווגם וחלקם ממתנינים לחבוק זש"ק... ואכן, נאספו כל העדרים, עלו לבית המורה שפגעו בה, וסיפרו את דבר הצרות אשר הם נחלת כלל בני הכתה, והיא פרצה בככי מר, וכה אמרה להן, הידעתם מה עוללתן לי באותה פגיעה, ופירטה כמה צרות שונות ומשונות שהיא סובלת עד היום כתוצאה מאותה פגיעה נוראה, אמנם, סלחתי לכן מיד, אך הכאב מלווה אותי עדיין כמו שהפגיעה היתה אך ורק לפני ימים ספורים אע"פ שעברו שנים מאז.

בנות הכיתה שאלו ב'דעת תורה', אצל אחד מגדולי הרבנים בדורנו, ופסק להם שעליהם לפייסה בממון וכד' מה שתצוה, ולמעשה, המורה הסכימה להתפייס בתנאי שסיפור זה יתפרסם ברבים ויבינו את חומר הענין של פגיעה בזולת ולמען דעת צדקות ה', כי אית דין ואית דיין, העולם אינו הפקר ויש חשבון בעולם, ולדעת את חומר הענין. ואכן, זה הכלל כשם שאפשר לקלקל ק"ו שאפשר לתקן, ובאם נתחזק בענין זה, יוטב לנו ולבעל המעשה הלז לטובה ולברכה. ויעלה הדבר להקל על הנפגעת הלזו למחול להם, ויפתחו במהרה שערי הישועה.

לא. ובפרט כעת כאשר אור החנוכה עדיין מאיר לנו 'אור לנתיבותי', וכך איתא מהרה"ק ה'שפת אמת' זי"ע (חנוכה תר"ט) וז"ל, ר"ח טבת שהוא בחנוכה בודאי מקבל הראש חודש הארות הנרות על כל ימי החודש, כי בראש תלוי כל החודש, ויתכן לרמוז מה שמדליקין ל"ו נרות שהנרות מאירין ל"ו יום מתחלת חנוכה עד סוף טבת, ושמעתי מפי מו"ז ז"ל, כי טבת מלשון הטבת הנרות, עכ"ד. ויתכן לפרש כמ"ש בספרים, כי ימי טבת הם ימי הסתר, ולכן הקדים הרפואה שע"י הנרות מאירין גם ימי חושך אלו, ואור כי טוב.